

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс — 94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

Звітно-виборна конференція НАКСУ

XVIII Звітно-виборна конференція НАКСУ	2
Резолюція XVIII Звітно-виборної конференції НАКСУ	5
Звіт Ради НАКСУ	6
Звіт Наглядового комітету	10
Звіт Виконавчої дирекції	12

Загальні збори ОКС НАКСУ

Загальні збори Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ	17
--	----

Фінансовий аналіз

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок - членів НАКСУ за I квартал 2011 року	20
---	----

З життя кредитних спілок

Труднощі згуртовують	28
КС "Захист" - стабільна надійність та фінансовий захист	30
"Відродження" звучить символічно	32
Сільгоспвиробники можуть розраховувати на "Агро-Кредит"	34
КС "Дара" поповнила ряди НАКСУ	35

Новини партнерів

Олександр Завада: "У влади є можливість спиратися на здорові сили на страховому ринку"	37
---	----

Культурно-просвітницька діяльність

III обласний Свистунівський фестиваль поезії Т.Г. Шевченка	42
--	----

Поради та рекомендації

Деякі аспекти оподаткування у кредитних спілках	45
Податкові перевірки	50

XVIII ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

26 травня 2011 року відбулася чергова XVIII Звітно-виборна Конференція Національної асоціації кредитних спілок України. Участь у ній взяли делегати від 119-ти кредитних спілок із 148 спілок – членів НАКСУ.

Особливістю даної Конференції була відсутність на засіданні представників державної влади, натомість було запрошено велику кількість представників ЗМІ.

Конференція розпочалася зі звіту Ради НАКСУ. Голова Ради Анатолій Занюк доповів присутнім про роботу Ради протягом звітного періоду, наголосивши на унікальній особливості поточного етапу роботи асоціації: Рада НАКСУ, провівши 8 засідань та 4 засідання Президії, особливо глибоко і детально розглядала питання про поточну ситуацію на ринку кредитних спілок. Апогеєм цієї діяльності було скликання у грудні 2010 року розширеного позачергового засідання Ради НАКСУ в Києві, де були окреслені невідкладні кроки, спрямовані на врегулювання проблемних питань діяльності ринку кредитних спілок України на сучасному етапі його розвитку, що було закріплено у відповідному «Відкритому зверненні кредитних спілок – членів НАКСУ до керівництва держави, громадськості та ЗМІ». Дане Звернення підписали керівники майже 90

КС – членів НАКСУ, спілки яких об'єднують майже 150 тисяч громадян України.

Далі Анатолій Занюк проінформував делегатів конференції про ініціативу Ради НАКСУ щодо необхідності внесення коректив до Статуту НАКСУ за ініціативою членів Асоціації.

Виступ Голови Ради НАКСУ завершила інформація про статистику щодо динаміки членства та бюджетного процесу Асоціації.

Ірина Боголюбова, голова Наглядового комітету НАКСУ, доповіла учасникам Конференції про діяльність НК. А також, користуючись нагодою, голова НК нагадала присутнім про майбутні обласні конференції НАКСУ, які скликаються за ініціативою кредитних спілок – членів НАКСУ кожної області для обрання члена Ради НАКСУ від цієї області, умови, за яких особа має право балотуватися до керівного органу Асоціації та їх орієнтовний регламент.

Президент НАКСУ Петро Козинець, від імені Виконавчої дирекції НАКСУ, у своєму звіті узагальнив підсумки минулорічної роботи Асоціації. Петро Миколайович виділив три основних виклики, які постали перед кредитними спілками і які спонукають Асоціацію до коректив стратегії та тактики подолання наявних проблем. По-перше, це відсутність позитивних зрушень у близько 10-ти кредитних спілок – членів НАКСУ, які в кінці 2008 року опинились у дуже скрутному становищі, що відбивається на загальній картині як

по показниках, так і по іміджу Асоціації. По-друге, це триваюча кампанія по дискредитації руху КС у ЗМІ, громадських колах та деяких резонансних виступах окремих державних діячів на цю тему. По-третє, сьогоднішня ситуація з держрегулюванням діяльності кредитних спілок.

Також Президент НАКСУ доповів, як спрацювали кредитні спілки — члени Асоціації минулого року з огляду на вищеназвані виклики, вказавши на посилення поляризації ситуації в різних групах спілок. Із 148 КС — членів НАКСУ без збитків закінчили 2010 рік 126 спілок (майже вдвічі більше, ніж у 2009 році), 13 кредитних спілок мають певні проблеми, які виправляються, 9 кредитних спілок залишаються в критичному стані, впливаючи на статистику в цілому.

В контексті сприяння НАКСУ стабілізації діяльності кредитних спілок в доповіді було поінформовано про роботу спеціальних фінансових фондів НАКСУ.

Далі Президент НАКСУ зупинився на діяльності Держфінпослуг, виділивши головну проблему — відсутність ефективного діалогу регулятора з ринком, причому не з вини Асоціації, та наголосив на незгоді в цілому з політикою, яку проводить сьогодні ДФП по відношенню як до проблемної частини ринку, так і, особливо, до переважної його частини, яка працює сьогодні стабільно та надійно.

Щодо подальшої стратегії Асоціації Петро Козинець зазначив, що НАКСУ і надалі не схилитиметься до популізму, не збирається йти на будь-які компроміси з будь-якого приводу, не планує займатись імітацією бурхливої діяльності, інформуючи громадськість про свої пропозиції та зауваження, а планує і надалі займати принципову позицію по стратегічних питаннях

та виконувати щоденну кропітку роботу в розрізі кожної спілки. В іншому випадку рух кредитних спілок може зайти в глухий кут.

Також Президент НАКСУ висловив подяку лідерам кредитних спілок за небайдужу консолідовану позицію та підтримку, зазначивши, що якби такої консолідованості не бракувало й іншим професійним об'єднанням ринків фінансових послуг, ситуація вже давно змінилася б на краще.

Звіт Виконавчої дирекції містив інформацію щодо пропагандистської роботи, консалтингової та навчальної діяльності, участі фахівців НАКСУ у кампанії переліцензування КС. Завершила звітну доповідь інформація про міжнародну співпрацю НАКСУ.

На завершення виступу Петро Миколайович звернувся до представників засобів масової інформації, державних органів: «Лідери кредитних спілок, стабільно працюючих на ринку вже не один рік, а багато хто і більше 10-15 років, як ніхто інший зацікавлені у стабільному, надійному розвитку кредитних спілок і всього руху. Кожен із них більше любого чиновника будь-якого рангу та журналіста переймається вкладниками, в т.ч. і тих, які постраждали від горе-кооператорів. Для них кредитні спілки — це не бізнес, як дехто вважає, для них розбудова кредитно-кооперативного руху — це спосіб служіння Україні та її народу, а то й сенс життя». Президент НАКСУ закликав владу, регулятора і тих, хто дійсно, не на словах, а на ділі хоче виправити ситуацію, опиратися на кращий актив кредитної кооперації у всіх своїх діях та рішеннях. Тільки в цьому може бути реальна запорука для позбавлення небанківського сектору від поодиноких шахраїв та випадкових людей, тільки в цьому може бути позитивний результат всіх реформ та подальший рух вперед.

Катерина Калустова, Віце-президент НАКСУ, виступила перед учасниками засідання з коментарями до фінансового звіту Асоціації.

Під час обговорення звітних доповідей Микола Тищенко, голова правління кредитної спілки «Схід» висловив визнання позиції Виконавчої ди-

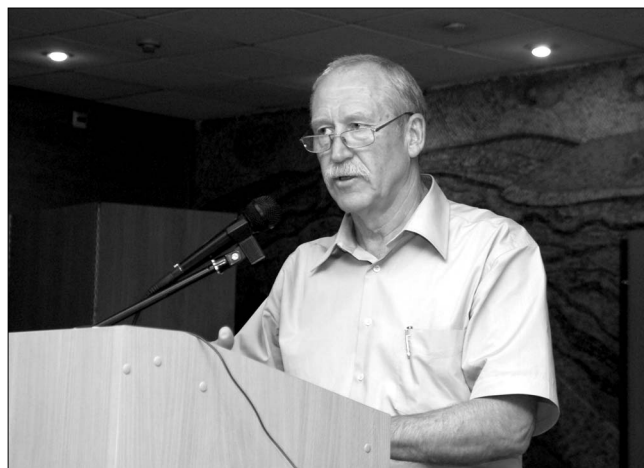

рекції НАКСУ як представника кредитних спілок за відстоювання їхніх інтересів перед державою та підтримав пропозиції внесення змін у Статут НАКСУ щодо необхідності зобов'язання спілок відкривати всю фінансову та господарську інформацію при перевірках з боку Асоціації. Виступаючий окремо зупинився на стосунках об'єднання з державою, зокрема, безпосереднім регулятором, торкнувся теми деградації юстиції, недосконалості Податкового кодексу, позиції правоохоронних органів і т. ін. та підтримав ідею консолідації ринку для вирішення існуючих проблем.

Володимир Науменко, голова правління кредитної спілки «КС «Товариство «Взаємний кредит» у своєму виступі, зокрема, відзначив пози-

тивні зрушення в частині висвітлення діяльності Виконавчої дирекції.

Голова правління маріупольської КС «Кредитсталь», заступник голови Ради НАКСУ Юрій Ковальов зупинився на деяких пунктах звіту Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування обставин та причин сучасного стану справ в системі кредитної кооперації, висловив свою підтримку об'єднання учасників ринку через виконавчу дисципліну та укріплення іміджу кредитних спілок в рамках НАКСУ і торкнувся теми саморегулювальної організації.

Далі учасники зборів перейшли до дообрання нових членів Наглядового комітету НАКСУ. За результатами голосування до складу Комітету увійшли: Оксана Булаєнко, Анатолій Олійник, Данія Дзядига. Разом із новообраними членами у комітеті продовжать виконувати свої обов'язки Ірина Боголюбова, Володимир Науменко, Володимир Тарновецький, Тетяна Савченко.

Наступним питанням порядку денного було прийняття змін до Статуту НАКСУ про обов'язкове розкриття всієї фінансової та господарської інформації при перевірках з боку Асоціації, обрання членів Ради обласними конференціями кредит-

них спілок — членів НАКСУ, виконання всіх встановлених в НАКСУ правил режиму безпеки щодо обігу, використання та зберігання інформації з обмеженим доступом, стосовно назви, місцезнаходження та юридичного статусу НАКСУ.

Завершувало Звітно-виборну Конференцію НАКСУ нагородження кооператорів Почесними грамотами в окремих номінаціях.

За підсумками роботи Конференції було прийнято резолюцію (додається).

Обговорення нагальних питань кредитної операції було продовжено наступного дня. У мальовничому місці на березі Десни поблизу Києва, у конференц-залі пансіонату відбулося засідання круглого столу «без краваток».

Учасники круглого столу обговорили го-

ловні аспекти необхідних змін в законодавстві про кредитні спілки в контексті підготовки до розгляду у другому читанні проекту Закону України № 2256 про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації та ряду інших законодавчих ініціатив з цього приводу.

Засідання круглого столу вела Віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко, яка на початку дискусії ознайомила учасників з останніми новаціями у профільному законодавстві та позицією Виконавчої дирекції НАКСУ по ряду окремих питань. Обговорення даної тематики буде продовжено в дистанційному режимі.

РЕЗОЛЮЦІЯ XVIII ЗВІТНО-ВИБОРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

м. Київ

26 травня 2011 року

1. Діяльність Ради НАКСУ за звітний період визнати задовільною.
2. Діяльність Наглядного комітету НАКСУ за звітний період визнати задовільною.
3. Діяльність Виконавчої дирекції НАКСУ визнати задовільною.
4. Конференція НАКСУ визнає за необхідне продовжити співпрацю з органами державної влади з метою збереження кредитних спілок та забезпечення сприятливих умов для розвитку ринку, включаючи вдосконалення відповідного законодавства, передусім щодо доопрацювання законопроекту "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації" (реєстр. № 2256) із широким залученням до його обговорення представників кредитних спілок, в тому числі і в рамках Парламентських слухань.
5. Конференція настійливо закликає державу в особі уповноважених органів влади запровадити механізми здійснення цивілізованого виводу з ринку кредитних спілок, які є неплатоспроможними та не можуть повернути кошти вкладникам, з максимальним урахуванням інтересів останніх, і доручає Раді і Виконавчій дирекції НАКСУ продовжити лобювання цього питання та взяти активну участь у виробленні необхідних механізмів.
6. З метою зняття соціальної напруги з боку десятків тисяч громадян України, переважно пенсіонерів і представників інших малозабезпечених верств населення, Конференція наголошує на доцільності запровадження з боку держави механізмів компенсації вкладів, втрачених у неплатоспроможних кредитних спілках, за умови обмеження суми цієї компенсації кожному з таких вкладників 25 тисячами гривень з подальшим відшкодуванням зазначених коштів за рахунок наявних кредитних портфелів та шляхом стягнень з винних осіб.
7. Конференція НАКСУ доручає Президії та Виконавчій дирекції НАКСУ продовжити роботу в напрямі розв'язання існуючих проблем щодо низької ефективності діяльності Державної виконавчої служби та підвищення її відповідальності за невиконання судових рішень.
8. Конференція НАКСУ визначає завдання щодо отримання НАКСУ статусу СРО пріоритетним завданням Ради та Виконавчої дирекції НАКСУ.
9. Конференція НАКСУ вбачає за доцільне розробити і затвердити рішенням Ради Асоціації Програму дій НАКСУ.
10. Конференція НАКСУ в черговий раз наголошує на необхідності суворого дотримання кредитними спілками у своїй роботі кооперативних, моральних, етичних та професійних принципів, а також підтверджує готовність до співпраці з усіма представницькими об'єднаннями кредитних спілок на принципах пріоритетності інтересів КС, консолідації лобістських зусиль та добросовісної конкуренції у наданні сервісних та консалтингових послуг.

РІЧНИЙ ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

ЗВІТ РАДИ НАКСУ НА XVIII ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні колеги!

На протязі звітнього періоду – 2010 року та протягом поточного 2011 року Рада НАКСУ працювала у складі 21 члена Ради і провела 8 засідань. За цей же час відбулося й 4 засідання Президії НАКСУ, а загальна кількість розглянутих Радою та Президією НАКСУ питань сягнула максимальної кількості – понад 40.

Як завжди, на постійній основі розглядалися питання, віднесені Статутом НАКСУ до компетенції Ради та Президії НАКСУ. Йдеться про заслуховування та розгляд звітів Виконавчої дирекції, інформації про хід виконання бюджету НАКСУ, обговорення та затвердження бюджету на 2011 рік, прийом кредитних спілок до НАКСУ та припинення членства.

Щодо інших питань, що стояли перед Радою, передусім не можна не звернути увагу на унікальну особливість звітнього та поточного періодів – на половині засідань Ради НАКСУ детально і глибоко розглядалося питання «Про поточну ситуацію на ринку кредитних спілок». І це є абсолютний рекорд за всі роки існування НАКСУ, яка є майже ровесницею кредитно-кооперативного руху в Україні. Причому, аспекти обговорень стосувалися проведення з ВАКС двосторонніх консультацій та координації зусиль, направлених на вироблення плану спільних дій по врегулюванню взаємовідносин ринку кредитних спілок з ДФП, особливо в питанні переліцензування, нормотворчої діяльності Держфінпослуг, яка, на жаль, зазвичай відбувається без врахування позиції ринку, відсутності позитивних зрушень у проблемних спілках та посилення адміністративного тиску з боку регулятора щодо здорової частини ринку тощо.

Квінтесенцією діяльності Ради НАКСУ в цьому напрямі стало скликання її розширеного засідання, яке відбулося в Києві 21 грудня 2010 року. Адже питання щодо позиції кредитних спілок – членів НАКСУ та, відповідно, самої Асоціації за існуючих обставин вимагало негайного і конкретного вирішення, оскільки всі шляхи безболісного для ринку врегулювання питань між кредитними спілками та Держфінпослуг, як головним визначальним фактором впливу на діяльність КС, було використано.

Отже, в ході цього розширеного засідання були в черговий раз зазначені найважливіші стратегічні та тактичні цілі, які мають бути досягнуті для забезпечення нормалізації загальної ситуації на ринку кредитних спілок. Серед стратегічних – ухвалення адекватної Концепції розвитку системи кредитної кооперації в Україні, створення державної системи підтримки кредитно-кооперативного сектору економіки, включаючи запровадження програм фінансової підтримки кредитних спілок та захисту фінансових інтересів їх вкладників. Щодо тактичних цілей було наголошено на необхідності:

- усунення штучних перешкод в діяльності стабільно працюючих КС,
- запровадження справедливої та такої, що відповідає сучасним реаліям, системи оцінки їх фінансового стану,
- врегулювання проблем, пов'язаних з функціонуванням Державного реєстру фінансових установ та ліцензуванням нормально працюючих кредитних спілок.

Після широкого обговорення учасники засідання одногосно затвердили «Відкрите звернення кредитних спілок – членів НАКСУ до керівництва держави, громадськості та ЗМІ», яке було підтримано представниками 85 кредитних спілок і чітко визначило наступні невідкладні кроки, спрямовані на врегулювання проблемних питань діяльності ринку кредитних спілок України на сучасному етапі його розвитку. А саме:

1. Забезпечення сприяння розвитку класичної частини ринку кредитних спілок з боку держави.

2. Здійснення цивілізованого виводу з ринку кредитних спілок, які не можуть повернути кошти вкладникам, з максимальним врахуванням інтересів останніх.

3. В рамках адміністративної реформи невідкладно впорядкувати ситуацію, що склалася навколо профільного регулятора кредитних спілок, оскільки система державного регулювання, контролю та нагляду за діяльністю кредитних спілок потребує істотних змін. При цьому, щодо державного регулятора має бути:

- забезпечено належне фінансування за рахунок коштів державного бюджету України,
- забезпечено кадрове підсилення та зміцнення за рахунок високопрофесійних працівників,
- вироблено критерії оцінки ефективності його діяльності,
- забезпечено пріоритетність в діяльності функції регулювання, сприяння розвитку ринку та захисту прав споживачів над функціями формального контролю,
- передбачено пряму відповідальність керівництва та працівників за розвиток ринку та його фінансову стабільність,
- забезпечено можливість функціонування механізму фінансової підтримки ринку кредитних спілок за рахунок державних коштів.

4. З метою зняття соціальної напруги з боку десятків тисяч громадян України, переважно пенсіонерів і представників інших малозабезпечених верств населення, доцільно запровадити механізм компенсації з боку держави вкладів громадян, втрачених у неплатоспроможних кредитних спілках, за умови обмеження суми цієї компенсації кожному з таких вкладників 25 тисячами гривень з подальшим відшкодуванням зазначених коштів за рахунок наявних кредитних портфелів та шляхом стягнень з винних осіб.

5. Підвищити відповідальність Державної виконавчої служби за невиконання судових рішень.

6. Вирішити питання гарантування вкладів членів кредитних спілок.

7. Доопрацювати урядовий законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації» (реєстр. № 2256) із широким залученням до його обговорення представників ринку кредитних спілок, в тому числі і в рамках Парламентських слухань.

8. Забезпечити доступ кредитних спілок до механізмів рефінансування з боку держави з ме-

тою підтримки їхньої ліквідності та відновлення платоспроможності.

Також у Зверненні вкотре було зазначено про те, що понад 80 % від загальної кількості кредитних спілок України сьогодні працюють стабільно та ефективно. Зокрема, серед 150-ти кредитних спілок – членів НАКСУ (а це четверта частина ринку) всього 11 зіткнулися зі значними труднощами. Причому, у більшості випадків кредитні спілки продовжують залишатися чи не єдиним джерелом мікрофінансових послуг для громадян України, демонструють зростання членства та фінансових показників.

В той же час, не припиняючи спроб донести нагальні питання і проблеми руху кредитних спілок України до вищих щаблів української влади, Рада НАКСУ вважає за необхідне суттєво посилити діяльність, спрямовану на підвищення якісного рівня кредитних спілок – членів Асоціації через запровадження внутрішньосистемного аудиту. Ця ідея неодноразово обговорювалася протягом останніх років. Причому, кожен раз – за ініціативи саме членів НАКСУ. Тому є пропозиція врахувати цю потребу і внести відповідні зміни до Статуту НАКСУ. Зокрема, пропонується доповнити:

1) Статтю 10 „Обов’язки членів НАКСУ” підпунктом г) у наступній редакції:

„г) надавати уповноваженим рішенням Ради НАКСУ представникам НАКСУ безперешкодний доступ у приміщення та до документів кредитної спілки – члена НАКСУ, включаючи протоколи засідань її органів управління, Статут та внутрішні положення, накази (розпорядження), документи, що стосуються фінансової та господарської діяльності, програмного забезпечення та електронної бази даних, а також всіх видів звітності за місцезнаходженням як головного офісу кредитної спілки, так і її відокремлених підрозділів”;

2) пункт 16.2. „Рада НАКСУ” після пункту о) підпунктом п) у наступній редакції:

„п) приймає рішення про здійснення виїзних перевірок діяльності кредитних спілок – членів НАКСУ за місцезнаходженням як головного офісу кредитної спілки, так і її відокремлених підрозділів”

з подальшою зміною літери діючого підпункту п) на літеру р);

3) пункт 16.3 останнім абзацом, виклавши цей пункт у наступній редакції:

„16.3. Члени Ради обираються обласними конференціями кредитних спілок - членів

НАКСУ терміном на два роки. Член Ради не може обиратися більше ніж два терміни підряд. При цьому, голосування на обласних конференціях кредитних спілок - членів НАКСУ здійснюється за принципом: 1 кредитна спілка - один голос. Рішення обласної конференції кредитних спілок – членів НАКСУ приймаються простою більшістю голосів. Члени Ради можуть достроково відкликатися позачерговими обласними конференціями за рішенням 2/3 їх делегатів.

Кількість голосів, якими наділений член Ради, встановлюється згідно з категоріями, визначеними на основі затверджених Конференцією НАКСУ критеріїв.

Всі члени Ради працюють на громадських засадах, але їм відшкодовуються витрати, пов'язані зі здійсненням їх повноважень та обов'язків у Раді.

Члени Ради НАКСУ зобов'язані виконувати всі встановлені в НАКСУ правила режиму безпеки щодо обігу, використання та збереження інформації з обмеженим доступом, не розголошувати конфіденційну інформацію, а також персональні дані осіб, що стали їм відомими у зв'язку із виконанням функцій члена Ради НАКСУ, а також не використовувати такі інформацію та персональні дані в особистих інтересах та/або інтересах третіх осіб”.

Принагідно пропонується внести зміни й до Статей 1, 3 та п. 4.1 Статті 4, виклавши їх у відповідних редакціях, а саме:

„Стаття 1. Назва об'єднання.

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ (далі НАКСУ) є всеукраїнською неприбутковою асоціацією кредитних спілок, діяльність якої поширюється на територію всієї України”.

„Стаття 3. Місцезнаходження НАКСУ.

Місцезнаходженням НАКСУ є: вул. Чорновола 25, офіс 49, м. Київ, Україна, 01135”.

„Стаття 4. Юридичний статус НАКСУ.

4.1. НАКСУ є непідприємницьким товариством, яка здійснює господарську діяльність без мети одержання прибутку (некомерційну господарську діяльність) відповідно до Конституції України, Цивільного кодексу України, Законів України «Про кредитні спілки», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», інших законів і нормативно-правових актів України та цього

Статуту”.

Серед інших питань, які стояли на порядку денному Ради НАКСУ, слід зазначити питання щодо рекомендування представників НАКСУ для обрання до складу громадських рад, які створюються при органах державної влади. Адже, не дивлячись на те, що впливовість таких рад залишає бажати кращого, участь представників НАКСУ у їх складі безперечно надає можливість донесення потреб кредитних спілок та відстоювання їх інтересів у відповідних державних органах. В результаті тепер НАКСУ представлена у двох громадських радах – при Міністерстві фінансів України та при Держфінмоніторингу. На жаль, спроба представників як НАКСУ, так і цілого ринку кредитних спілок увійти до складу громадської ради при Держфінпослуг виявилася невдалою і у майбутньому варто врахувати отриманий досвід щодо процесу формування таких рад шляхом забезпечення суттєвого представництва кредитних спілок на відповідних установчих зборах.

Як і у попередній звітний період, Рада НАКСУ була змушена оперативнo реагувати на раптові негативні виклики. Йдеться про вироблення позиції щодо членства в НАКСУ, Стабілізаційному та інших фондах НАКСУ кредитних спілок, стосовно яких виникає реальна загроза порушення справи про банкрутство. При цьому слід зазначити, що розглянути це питання Рада НАКСУ спонукали не умоглядні висновки, а звернення конкретної кредитної спілки, яка була змушена просити про негайне повернення її внеску до стабілізаційного фонду за умови збереження її членства в НАКСУ. За результатами розгляду цього звернення Радою НАКСУ було ухвалено наступне рішення:

„У разі порушення провадження у справі про банкрутство члена НАКСУ, такий кредитній спілці за її заявою та після відповідного рішення Ради НАКСУ повертається залишок її поворотних внесків до Стабілізаційного та інших фондів НАКСУ після відрахування її заборгованості перед НАКСУ, в тому числі за сплатою обов'язкових членських внесків, за договірними зобов'язаннями, а також за сплатою додаткових членських внесків відповідно до умов таких договорів (Положень). Також за рахунок коштів поворотних внесків за заявою кредитної спілки можуть погашатися її невиконані зобов'язання перед Об'єднаною кредитною спілкою Національної асоціації кредитних спілок України

(ОКС НАКСУ) та інфраструктурними підприємствами НАКСУ. При цьому, повернення такої кредитній спілці суми її поворотних членських внесків до Стабілізаційного та інших фондів НАКСУ не тягне за собою припинення її членства в НАКСУ.”

Вважаємо, що ця постанова Ради НАКСУ на практиці підтверджує вироблену роками корпоративну ідеологію нашої Асоціації щодо використання всіх і останньої можливостей для розв’язання проблем окремого члена НАКСУ. І впевнені, що її ніколи не буде змінено на інші існуючі на нашому ринку принципи, на кшталт «немає серед членства проблемної кредитної спілки – немає проблеми».

Наприкінці, як і завжди, коротка інформація щодо бюджетного процесу НАКСУ: за підсумками 2010 року Рада ухвалила рішення про виконання бюджету НАКСУ в повному обсязі, а достовірність даних щодо фінансового стану НАКСУ було підтверджено аудиторським висновком Аудиторської компанії “УПК – Аудит ЛТД” (Свідоцтво АПУ № 2228 від 26.01.2001 року). При цьому, дохідна частина бюджету в частині надходжень членських внесків та процентних доходів була виконана на 92,33 % (590 912 гривень фактично проти 640 000 гривень запланованих). Обсяг надходжень додаткових членських внесків та процентних надходжень від розміщення коштів НАКСУ в Об’єднаній кредитній спілці НАКСУ та на депозитних рахунках в банках склав 83,88 % (943 665 гривень фактично проти 1 125 000 гривень запланованих). Також до складу доходів у 2010 році слід додати непередбачені бюджетом доходи від курсової різниці в сумі 4 000 гривень. Таким чином, фактичні бюджетні надходження склали 1 538 577 гривень при запланованих 1 765 000 гривень або на 12,83 % менше передбачених плановим бюджетом. Щодо фінансових фондів НАКСУ, то при плануванні бюджету на 2010 рік було взято до уваги загальне зниження активів кредитних спілок – членів НАКСУ і, відповідно, поповнення фінансових фондів НАКСУ не передбачалося. При виконанні витратної частини на понесення операційних витрат бюджет виконано на 94,25 % (за планом визначено 1 750 000 гривень, по факту витрачено 1 649 355 гривень). Однак, зважаючи на те, що загальна сума витрат на 110 777 гривень виявилася більшою, ніж отримані у звітному році доходи, на вказану суму було зменшено нерозподілений дохід попередніх років.

Затвердженням Радою НАКСУ бюджетом на 2011 рік передбачено грошові надходження до доходної частини бюджету у сумі 1 588 000 гривень (588 тисяч – надходження від обов’язкових членських внесків, 1 000 000 гривень – надходження від розміщення коштів на депозитних рахунках та додаткових членських внесків) за умови, що планового поповнення фінансових фондів НАКСУ до бюджету не закладалося. При цьому, заплановані операційні витрати становлять 1 587 661 гривень. Загалом же, по відношенню до 2010 року, у 2011 році затверджено зменшення бюджету на 10 %, що зумовлено принциповою позицією якомога довшого утримання від підвищення існуючих розмірів щоквартальних членських внесків відповідно для кожної із категорій кредитних спілок – членів НАКСУ. Зважаючи на це, Рада НАКСУ в черговий раз звертається до всіх кредитних спілок – членів НАКСУ із настійливим проханням щодо дотримання дисципліни сплати членських внесків.

І на завершення, статистика щодо динаміки членства НАКСУ протягом періоду від попередньої Конференції НАКСУ. За цей час членство в НАКСУ набули 2 кредитні спілки, а 4 припинили своє членство в Асоціації. В зв’язку зі стабілізацією фінансового стану ряду кредитних спілок було ухвалено рішення про надання їм статусу члена НАКСУ замість спеціального статусу членства. Мова йде про 6 кредитних спілок, а саме: КС «Центральне кредитне товариство» м. Кіровоград, КС «Друга Криворізька» м. Кривий Ріг, КС «Ля Ріба» м. Сімферополь, АР Крим, КС «ФІН-КРЕДИТ» м. Біла Церква Київської обл., КС «Експрес» м. Івано-Франківськ, КС «ПАРТНЕР-ІНВЕСТ» м. Одеса.

Отже, сьогодні членами НАКСУ є 148 кредитних спілок, активи яких складають 679,824 мільйона гривень, а кількість членів становить понад 452,5 тисячі осіб.

Шановні колеги! Цей рік є роком чергових виборів членів Ради НАКСУ, тож дозвольте від імені Ради НАКСУ подякувати всім вам та органам управління НАКСУ за ефективну співпрацю, оптимізм, ентузіазм і стійку відданість ідеалам кредитної кооперації! Бажаємо нашим наступникам плідної роботи і отримання реальних позитивних результатів, а всім кредитним спілкам – ефективної і продуктивної діяльності на користь свого членства!

ЗВІТ НАГЛЯДОВОГО КОМІТЕТУ НАКСУ НА XVIII ЗВТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Наглядовий комітет у звітному періоді працював у наступному складі:

Ірина Боголюбова – голова Наглядового комітету;
Володимир Науменко – заступник голови Наглядового комітету;
Богдан Одуд - член Наглядового комітету;
Олена Холодъон – член Наглядового комітету;
Володимир Тарновецький – член Наглядового комітету;
Тетяна Савченко – член Наглядового комітету;
Оксана Булаєнко – секретар Наглядового комітету.

В цьому складі Наглядовим комітетом НАКСУ проводились засідання, на яких розглядалися питання поточної діяльності НАКСУ у відповідності з компетенцією Наглядового комітету, визначеною Статутом та Положенням.

Наглядовий комітет був представлений на всіх засіданнях Президії НАКСУ та Ради НАКСУ.

Предметом постійної уваги з боку Наглядового комітету були питання виконання та цільове використання коштів бюджету НАКСУ, відповідності Статуту рішень Ради, Президії та Виконавчої дирекції, вирішення кадрових питань, відповідності діяльності НАКСУ нагальним потребам кредитних спілок.

Наглядовий комітет НАКСУ здійснював постійний контроль за дотриманням в процесі прийняття рішень Радою та Президією НАКСУ вимог щодо прозорості та виявлення конфлікту інтересів.

В рамках виконання домовленості з ВАКС про співпрацю голова Наглядового комітету Боголюбова Ірина взяла участь у позачерговій конференції ВАКС, яка проходила у листопаді 2010 року.

У грудні 2010 року члени Наглядового комітету взяли участь у розширеному засіданні Ради НАКСУ, на якому були зазначені найважливіші стратегічні та тактичні цілі, що мають бути досягнуті для забезпечення нормалізації загальної ситуації на ринку кредитних спілок.

Користуючись нагодою, дозвольте нагадати, що протягом червня 2011 року мають відбутися обласні конференції НАКСУ, які скликаються за ініціативою кредитних спілок – членів НАКСУ кожної області для обрання члена Ради НАКСУ від цієї області.

Про дату та місце проведення обласних конференцій та їх орієнтовний порядок денний кредитні спілки області, а також Президія, Наглядовий комітет та Виконавча Дирекція НАКСУ мають бути письмово повідомлені відповідальним за організацію конференції за 10 днів до дня її проведення. В конференції обов'язково бере участь в якості спостерігача без права втручання в хід проведення конференції член Наглядового комітету НАКСУ або інша особа, ним уповноважена (в першу чергу представники Ради НАКСУ та Виконавчої дирекції за умови відсутності конфлікту інтересів). Для забезпечення якісного проведення обласних конференцій просимо вас не зволікати з наданням інформації про призначення дат обласних конференцій.

При цьому, згідно з Положенням про Раду НАКСУ, балотуватися в члени Ради мають право представники від кредитних спілок, які працюють не менше року та мають за Рейтинговою оцінкою фінансовий стан не нижче «задовільно» (41 бал) за умови, що досвід діяльності у фінансових установах кандидата в члени Ради становить не менше 2-х років. При цьому, перебування особи у трудових відносинах з організаціями, що реалізують будь-яку з українських та/або міжнародних програм та/або проєктів з надання технічної та/або інвестиційної підтримки кредитним спілкам та НАКСУ, або перебування у трудових відносинах з НАКСУ є безперечною підставою для заборони висування особи кандидатом для обрання до Ради НАКСУ. Член Ради не може обиратися більше ніж два строки підряд. В областях, де є менше трьох КС – членів НАКСУ для обрання представників у Раду спілки можуть об'єднуватися з кредитними спілками інших областей (проводити міжобласні конференції).

Для інформації повідомляємо про кількість кредитних спілок – членів НАКСУ у кожній області.

Область, місто	Кількість КС
Івано-Франківська	10
АР Крим	8
м. Севастополь	5
Вінницька	2
Рівненська+Волинська	4
Донецька	5
Дніпропетровська	5
Житомирська	1
Закарпатська	7
Запорізька	4
Кіровоградська	6
Київська	8
м. Київ	15
Луганська	15
Львівська	7
Миколаївська	3
Одеська	6
Сумська	3
Тернопільська	4
Харківська	6
Херсонська	1
Хмельницька	4
Черкаська	4
Чернівецька	7
Чернігівська	8

Наглядний комітет констатує, що протягом звітного періоду:

– Рішення Ради, Президії та посадових осіб Виконавчої Дирекції НАКСУ відповідали вимогам чинного законодавства, Статуту та внутрішнім положенням НАКСУ, рішенням Конференції НАКСУ та програмам розвитку НАКСУ, а рішення посадових осіб Виконавчої дирекції не суперечили рішенням Ради НАКСУ.

– Достовірність даних щодо фінансового стану НАКСУ було підтверджено аудиторським висновком Аудиторської компанії «УПК – Аудит ЛТД», яким визначено, що *«система обліку НАКСУ відповідає її розміру, структурі і виду діяльності та забезпечує належний збір і обробку інформації, необхідної для складання фінансової звітності. Наявна інформація дає повне уявлення про реальний склад активів та пасивів балансу НАКСУ.»*

– *Фінансова звітність Національної асоціації кредитних спілок України складена за дійсними даними бухгалтерського обліку відповідно до вимог чинного законодавства і в усіх суттєвих аспектах відображає фактичний фінансовий стан НАКСУ станом на 31.12.2010 р. за результатами діяльності з 01.01.2010 р. по 31.12.2010 р.*

ЗВІТ ВИКОНАВЧОЇ ДИРЕКЦІЇ НАКСУ НА XVII ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

**Шановні делегати конференції!
Вельмишановні гості!**

Сьогодні ми підводимо підсумки роботи Національної асоціації кредитних спілок України в 2010 році. За 17 років існування НАКСУ кожен рік тією чи іншою мірою був особливим, зі своїми труднощами та перемогами. Сказати ж, що 2010 рік для НАКСУ був складним — це не сказати майже нічого. Дуже влучно з цього приводу висловився один із активних учасників обговорення проблем на форумі сайту НАКСУ: «Було б дуже дивним, якби стан НАКСУ був дуже добрим тоді, коли в багатьох спілках, що до неї входять, купа проблем». Десь приблизно так прозвучала ця думка, яка в якійсь мірі відображає стан справ у нашому русі. Ті виклики, які поставили перед усіма кредитними спілками в 2009-2010 роках і продовжуються в нинішньому році, поставили перед вибором і Національну асоціацію щодо її позиції на сьогоднішньому етапі розвитку в плані коректив стратегії та тактики подолання наявних проблем.

Які ж виклики стоять перед нами сьогодні? На нашу думку, головні серед них три, які так чи інакше пов'язані між собою.

1. Близько 10 спілок — членів НАКСУ, що займають по загальних активах та інших фінансових показниках десь четверту частину системи НАКСУ, в кінці 2008 року опинились в дуже скрутному становищі, і за 2 останні роки реальних позитивних зрушень в них майже не відбувається.

Зрозуміло, що причини такої ситуації різні і шляхи виходу з неї теж не однакові. Але, я думаю, ви погодитесь зі мною, що виходом не може бути просте рішення — виключити їх з асоціації і просто забути — ми мусимо працювати з кожним окремим випадком.

Те, що ситуація на всьому ринку поза НАКСУ набагато складніша, ви розумієте, що нас особливо не гріє, тому що громадськість мало цікавить цей момент.

2. Два роки продовжується істерія в засобах масової інформації, в громадських колах, серед окремої частини державних діячів по дискредитації кредитно-кооперативного руху. Майже кожен тиждень засоби масової інформації витягають на світ чергову «бомбу» по кредитних спілках, причому ми добре знаємо, що всі ті «бомби» вибухнули ще в кінці 2008 — на початку 2009 року, а подається все так, буцімто це сталося сьогодні. Причому, оскільки ніхто прибирати не збирається. І все це подається як майже найбільша афера століття. Таке враження, що в нас немає проблем в банку «Надра», в десятках інших банків, куди вже вкинуто шалені мільярди державного рефінансування. Для цього ви можете легко додати десятки так званих «еліта-центрів» майже у всіх великих містах України, той же «Кінгз Кепітал» — все це втрати наших громадян, не зіставні з проблемами двох-трьох десятків тисяч вкладників всіх кредитних спілок.

І, нарешті, 3-й виклик. Сьогоднішня ситуація з державним регулюванням кредитних спілок. Мабуть, ви погодитесь з нами: таких складних відносин ринку з ДФП в нас ще не було. І справа не тільки в тому, що не з нашої вини практично була провалена кампанія з переліцензування кредитних спілок, що не могло не вплинути на динаміку виходу ринку кредитних спілок з кризи. Не менше нас непокоїть ситуація з нормотворчою діяльністю, з доопрацюванням проекту Концепції розвитку системи кредитної кооперації, заходів по подоланню кризових явищ, просуванням змін до законодавства, відсутність реальних кроків по цивілізованому виведенню з ринку відверто аферних кредитних спілок, які не один рік до кризи тільки компрометували рух кредитних спілок та лопнули як бульбашки в кінці 2008 року. Зрозуміло, що формальне виключення таких спілок з державного реєстру (немає організації — немає проблеми) жодної проблеми не вирішує.

Як же спрацювали кредитні спілки — члени НАКСУ в 2010 році на фоні цих трьох викликів перед ними? В додаткових матеріалах ви можете ознайомитись із загальною динамікою

по всіх фінансових показниках, тому вважаємо, що детально на них зупинятися необхідності немає. Хочу тільки підкреслити, що за звітний рік відбувся невеликий ріст загальної кількості активів всіх спілок, загального капіталу, причому, в першу чергу за рахунок пайового капіталу із зрозумілих для всіх причин. Зріс також резервний капітал. Дещо покращилась ситуація із простроченими кредитами, із формуванням РЗПВ та виконанням нормативів по цьому розділу.

При цьому, треба враховувати той факт, що за 2010 рік поляризація ситуації в різних групах спілок ще більше посилилась. Із 148 КС — членів НАКСУ без збитків закінчили 2010 рік 126 спілок (майже вдвічі більше, ніж у 2009 році). В цій групі спілок (де зосереджено 73 % всіх активів членів НАКСУ) ріст значно перевищує загальні показники. В цій переважній по кількості групі спілок ріст за 2010 рік по всіх показниках складає від 5 до 20 %.

В цьому контексті вважаємо за необхідне коротко проінформувати про діяльність спеціальних фінансових фондів НАКСУ. Не дивлячись на певні проблеми і в цьому плані, в 2010 році всі фінансові програми НАКСУ в цілому успішно працювали, що теж не могло не позначитись у змінах на краще в самих кредитних спілках.

У звітному році надано фінансової допомоги спілкам:

- із фонду технічної допомоги — 10-ти спілкам на суму майже 100 тис. грн., а загальна сума коштів фонду зросла більш ніж на 10 %;
- із програми «Старт» допомогу отримали 12 кредитних спілок на суму 263 тис. грн.;
- зі Стабілізаційного фонду допомогу в 2010 р. отримали 8 кредитних спілок і на сьогодні додатковими коштами Стабфонду оперують 12 КС на загальну суму майже 1,2 млн. грн.

До цього переліку логічно додати й діяльність Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ, яка зараз виступає як досить активний чинник підтримки ліквідності кредитних спілок та додатковим джерелом забезпечення необхідної доходності.

За 2010 рік ОКС НАКСУ надано більше 100 кредитів 52 кредитним спілкам на загальну суму понад 12,5 млн. гривень.

Причому, у випадку зі Стабфондом та Об'єднаною кредитною спілкою такі показники забезпечені, не дивлячись на падіння їх загальних активів з відомих усім причин. Більшість з них

пов'язані з виходом із НАКСУ декількох великих спілок у зв'язку із складною фінансовою ситуацією, іншими словами, навіть ці втрати Стабфонду мали позитивний ефект — можливість отримати спілкам додаткового фінансового ресурсу, який зберігся в НАКСУ і хоч якось зменшив проблеми останнім.

Тепер безпосередньо щодо проблемних спілок в НАКСУ. Їх у складі НАКСУ 22 (приблизно 15 %). Із цих спілок, які закінчили фінансовий рік зі збитками, в 13 — збитки складають менше одного мільйона і в багатьох з них вони без проблем перекриваються резервним фондом та РЗПВ.

В 9 спілках ситуація набагато складніша. На їх долю припадає 50 млн. грн. збитків та 128 млн. грн. прострочених кредитів при 143,5 млн. грн. загального кредитного портфеля.

У звітному періоді Виконавча дирекція дуже багато часу приділяла індивідуальній роботі з проблемними спілками. Деякі позитивні зрушення є, але ще дуже незначні. Причин дві: перша — це в кращому випадку бездіяльність виконавчої служби, пасивність правоохоронних органів та прокуратури. Друга — нерідко ігнорування керівництвом спілки рекомендацій НАКСУ, а в окремих випадках і взагалі відсутність співпраці та приховування реальної картини. В цьому плані Виконавча дирекція вважає за доцільне підтримати пропозиції Ради НАКСУ про внесення змін до Статуту НАКСУ, якими зобов'язати спілки відкривати всю інформацію при перевірках з боку Асоціації. Розуміємо, що тим самим ми можемо втратити прихильність до Асоціації окремих спілок та негативно вплинути на її чисельність, але, на нашу думку, це краще, ніж втрачати імідж, а інколи і ресурси фінансових фондів НАКСУ.

Підсумовуючи питання роботи з проблемними спілками, при всіх негараздах все таки слід визнати, що, на відміну від ряду спілок — не членів НАКСУ, на сьогодні в НАКСУ немає жодної кредитівки, де ситуацію неможливо було б виправити. Тому хочемо сподіватися, що в поточному році нам спільними зусиллями вдасться зрушити цю проблему. Тим більш це реально при певних корективах державної політики по відношенню до кредитної кооперації. У звітному періоді НАКСУ неодноразово зверталася до Генеральної Прокуратури, Комітету Верховної Ради по боротьбі з корупцією, міністра юстиції та керівництва Державної виконавчої служби з конкретним аналізом ситуації та проханням про

сприяння. На превеликий жаль, результативність цього ще бажає бути кращою. І перш за все це стосується місцевих структурних підрозділів даних органів.

Говорячи про сподівання на корективи державної політики щодо кредитної кооперації, на першому місці, без сумніву, знаходиться діяльність ДФП. Головна проблема тут, на наш погляд, — це відсутність ефективного діалогу регулятора з ринком, причому не по нашій вині. Не можна сказати, що діалог взагалі не відбувається. Була зустріч голови ДФП з керівниками кредитних спілок та асоціацій минулого року, був круглий стіл керівництва ДФП з асоціаціями, були засідання із заступниками голови ДФП, проходили оперативні наради. Але здебільшого це нагадує вислів «Мы посоветовались и я решил!». Причому нерідко ринку стає відомо, що «решил» через декілька місяців після самого рішення з інформації вищестоящих державних органів.

З цієї трибуни ми хочемо ще раз офіційно заявити, що ми не згодні в цілому з політикою, яку проводить сьогодні Держфінпослуг по відношенню як до проблемної частини ринку, так і особливо до переважної частини, яка працює сьогодні стабільно та надійно.

Виходячи з даної ситуації, у звітному періоді ми стали більш активно працювати з іншими державними органами, щоб хоч якимось чином впливати на ситуацію. Мова йде про Верховну Раду, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів, Міністерство юстиції та ін.

Красномовний приклад: в ході кампанії по формуванню громадських рад при органах державної влади представники НАКСУ були обрані до складу дорадчого органу Мінфіну та Держфінмоніторингу і мають там вагомий вплив. А от до складу громадської ради при ДФП представники НАКСУ обрані не були (хоч подавалося аж 2). До речі, до цього органу після «таємного» голосування не обраний жоден представник руху кредитних спілок, як і представники більшості інших ринків фінансових послуг, які регулює ДФП. Як-то кажуть, коментарі зайві.

Національна асоціація може тільки вітати зусилля керівництва ДФП по боротьбі з корупцією у своєму апараті — це дійсно дуже важливо. Але нам здається не дуже ефективною в цьому плані офіційна заборона працівникам апарату Комісії спілкуватися з учасниками ринку. На думку практично всіх учасників усіх небанків-

ських фінансових ринків, ця сувора вимога мало сприяла досягненню благородної цілі. От якби така заборона стосувалася численних умовно афілійованих з ДФП структур, то, можливо, ефект був би значно більший. З іншого боку, обмеження таких комунікацій при відомих проблемах з реєстром, спілкуванні в електронному вигляді, неоднозначності дуже багатьох тлумачень нормативної бази в самій Комісії нерідко заводять спілки просто в глухий кут. Тільки цим можна пояснити ситуацію, коли документи на поновлення ліцензії повертаються спілці 5-8 разів, причому, кожний раз з новими зауваженнями виключно по тексту документів. Риторичне запитання: як це сприяє фінансовій стабілізації спілок? Як це сприяє боротьбі зі зловживаннями в окремих спілках?? І в кінці кінців, як це сприяє боротьбі з корупцією в самому регуляторі?

Я вже не говорю про дуже вагомні фінансові витрати на такі «футбольні спектаклі», які теж врешті респт лягають тягарем на тих же споживачів фінансових послуг, якими так опікується ДФП.

У звітному періоді Виконавча дирекція докладала чимало зусиль на виправлення даної ситуації, причому ті чи інші дії ми були вимушені здійснювати оперативно, часом не чекаючи підтримки керівних представницьких органів Асоціації, враховуючи термінову необхідність, а в окремих випадках і свідомо через бажання не перекладати відповідальність на всіх, враховуючи можливі наслідки.

Тому нам сьогодні тим більш приємно констатувати той факт, що члени Ради та Наглядного комітету НАКСУ публічно заявили про свою позицію та одностайно підтримали всі рішучі дії Виконавчої дирекції у цей складний період. Таку ж позицію продемонстрували і лідери більше 80-ти кредитних спілок — членів НАКСУ, поставивши свої підписи під відповідним зверненням до керівництва держави. І сьогодні ми висловлюємо щиру вдячність всім за небайдужу консолідовану позицію та підтримку.

Цей приклад надає нам впевненості та оптимізму у своїх сподіваннях на майбутнє, на велике майбутнє всього руху кредитних спілок.

Якби такою ж консолідованою була позиція ще й наших колег із інших професійних об'єднань ринку, в т.ч. і не тільки ринку кредитних спілок, ми без сумніву вже мали б сьогодні іншу ситуацію на ринку. На превеликий жаль, так не

відбувається. І це, як виявляється, абсолютно не залежить від кількості підписаних договорів та меморандумів про співпрацю та від красивих епітетів у їх текстах.

Звісно, для НАКСУ, і, особливо, для Дирекції, було б, можливо, більш комфортним залишитись, як-то кажуть, «при дворі» та йти на будь-які компроміси з будь-якого приводу або, в гіршому випадку, просто піаритись про бурхливу діяльність, інформуючи щоденно громадськість про свої пропозиції та зауваження, закриваючи очі на питання по суті та не дуже переймаючись результативністю цього процесу. Я не виключаю, що в такому разі членство в НАКСУ було б, можливо, навіть більшим, ніж сьогодні, адже бути в опозиції в Україні ніхто не любить. Інше питання — що в такому випадку буде з рухом кредитних спілок через рік? Відповідь зрозуміла всім.

Ми не будемо сьогодні перераховувати, скільки звернень до керівних органів держави було підготовлено та підписано від імені НАКСУ (самостійно чи спільно з партнерами по ринку), скільки зауважень та пропозицій було надіслано до ДФП та інших органів виконавчої влади. Про частину з них ми інформували ринок, про частину ні. З цього приводу ми маємо немало нарікань від кредитних спілок, в т.ч. від членів Ради. Добре розуміємо обґрунтування такої позиції, це логічні і правильні зауваження. В той же час, практика поведінки з цього питання в нинішніх умовах, переконала нас у зворотньому. Тому ми дуже просимо вас дозволити нам у найближчій перспективі і надалі надавати таку інформацію дозовано, виходячи із доцільності. Все-таки отримання результату сьогодні важливіше, ніж демонстрація конкретних кроків та сподівання на подяку та нагороди героям.

Сьогодні ми можемо тільки доповісти, що в кінцевому рахунку нова Концепція розвитку системи кредитної кооперації, підготовлена ДФП, 2 рази поверталася з Кабміну без розгляду, ідея платежів ринку у вищих коридорах влади не пройшла, підняття ціни (офіційної!) за ліцензію не відбулося, нововведення по фінансовій звітності перенесені, «афілійовані» організації значно зменшили свої апетити, розуміння у вищих коридорах доцільності тих чи інших важливих змін в законодавстві, хоча і зі складнощами, але рухається в правильному напрямку, всі, кому було необхідно, обов'язкове навчання пройшли і свідоцтва отримали.

Даний перелік можна було б продовжувати, при цьому розуміючи, що цілий ряд проблем, теж дуже важливих для ринку кредитних спілок, на жаль, все ще залишається невирішеним. Тому й надалі вважаємо за необхідне зберегти гнучкість лобістської діяльності задля збереження руху кредитних спілок. Але ні в якому разі гнучкість не може бути безпринципною і не повинна зашкодити прозорості роботи та гласності.

З цього питання ми можемо доповісти делегатам Конференції про те, що ми й надалі не відмовились від функціонування форуму на сайті НАКСУ, не дивлячись на те, що в дискусіях на ньому дістається всім; не обмежували доступ ні до одного розділу на сайті тільки членством в НАКСУ, опублікували в журналі динаміку фінансових показників всіх членів НАКСУ, продовжуємо щоквартальну публікацію узагальненого аналізу фінансової звітності, ніколи не ховали і не ховаємо зараз фінансової звітності безпосередньо самої асоціації. При цьому, не дивлячись на зрозумілі всім певні складнощі у виконанні бюджету НАКСУ, не підвищували і не плануємо на 2011 рік підвищення членських внесків, плату за навчання, яке ми проводимо самостійно; продовжуємо видавати та розповсюджувати безкоштовно наш журнал «Бюлетень кредитних спілок України» як серед членів НАКСУ, так і серед всіх бажаючих; не займаємось заробітчанством при проведенні тих чи інших масових заходів, не беремо додаткових коштів по абсолютній більшості консалтингових послуг для членів НАКСУ і т.д.

Тому нам інколи стає дивно і прикро, коли всього цього не бачать чи роблять вигляд, що не бачать, наші опоненти, в т.ч. і деякі міжнародні проекти чи дослідники ринку. Але, на жаль, часу на те, щоб у кожному випадку апелювати на всі факти необ'єктивності, у нас практично не вистачає. Вважаємо, що Бог та історія нас розсудять.

Щодо пропагандистської роботи в цілому, я думаю, всі помітили, що за звітний період вона значно активізувалась. Практично щоденно ви маєте огляд фінансової преси, кількість виступів на телебаченні, радіо, присутність в друкованих та електронних засобах масової інформації виросла майже вдвічі. Ми розуміємо, що на фоні тієї істерії, що відбувається в деяких ЗМІ, цього явно недостатньо. Але, на жаль, а може, на щастя, ми не можемо змагатись з ними та їх фі-

нансовими ресурсами на таку антипропаганду. Тому для нас залишається єдиний козир — це об'єктивність інформації, принциповість позиції та безкомпромісність в оцінках — це єдине, що приваблює засоби масової інформації, якщо не брати до уваги пункт перший.

Консалтингова та навчальна діяльність. Як вже говорилося вище, головне завдання перед нами полягало в допомозі у підготовці та експертизі документів з переліцензування діяльності КС. У звітному періоді ліцензії закінчились у 66-ти кредитних спілках, через Виконавчу дирекцію проходили документи 48-ми спілок. Отримало ліцензії з них — 23. Причому документи поверталися з ДФП та доопрацьовувалися: 2 рази — 12-ти спілок, три рази — 10-ти спілок, більше чотирьох разів (окремі по 6-8) — 7 кредитних спілок. Іншими словами, обсяг планованих витрат часу був перевиконаний в три рази, а кінцевий результат не сягає і 50 %. Причому, скажемо відверто, цей результат значною мірою був досягнутий не завдяки зусиллям НАКСУ. Ось така прикра та сумна статистика. Відповіді на питання «чому?», я думаю, всім відомі.

Зараз ми супроводжуємо 2 судових позови до ДФП з цього приводу. Відчуваємо, що результати якщо й будуть, то не скоро.

За звітний період сервісними структурами НАКСУ було підготовлено та проведено самостійно 7 семінарів із загальною аудиторією слухачів близько 250 керівників та спеціалістів КС, 260 працівників пройшло навчання по обов'язкових програмах ДФП та Держфінмоніторингу при консультуванні та супроводженні цього складного в останній час процесу структурами НАКСУ. Готується традиційний великий семінар в м. Севастополь на червень цього року. Ви чудово розумієте, що й на цьому напрямку є проблеми з огляду на фінансову спроможність кредитних спілок, особливо після того як затрати по обов'язковому навчанню зросли в 4 рази.

Щодо міжнародної співпраці. НАКСУ і сьогодні залишається єдиним представником руху кредитних спілок України у Всесвітній Раді кредитних спілок (WOCSSU), дисципліновано сплачуючи досить поважні членські внески та щорічно формуючи делегацію від України на Світові форуми. Навіть в цьому році в м. Глазго (Шотландія) Україну буде представляти делегація з більше 20 осіб на чолі з Віце-президентом НАКСУ Людмилою Кравченко. Ми є активними членами Української світової кооперативної

Ради, яка останні 2 роки значно активізувала свою діяльність, в тому числі і завдяки нашим ініціативам.

Співпрацюємо також з рухами кредитних спілок країн-сусідів. Іншими словами, рух кредитних спілок України та НАКСУ на світовому рівні досить поважно представлений, не дивлячись на певне гальмування розвитку.

Закінчуючи звітну доповідь Виконавчої дирекції, ми хочемо ще раз подякувати Раді НАКСУ, Наглядному комітету за дуже конструктивну співпрацю у звітному періоді та громадянську позицію, всім членам Національної асоціації за підтримку, яку ми постійно відчуваємо, за в цілому досить високу дисципліну у виконанні своїх статутних обов'язків, і саме головне, за самовіддану роботу, послідовність, оптимізм та стійкість в ці нелегкі часи. Ваша стабільна та послідовна робота, надійність — без перебільшення є кращою рекламою кредитно-кооперативного руху та чесного служіння громаді і всій Україні.

Хочу звернутись з цієї трибуни до представників засобів масової інформації, до державних органів із беззаперечними переконанням. Лідери кредитних спілок, стабільно працюючих на ринку вже не один рік, а багато хто і більше 10-15 років, як ніхто інший зацікавлені у стабільному, надійному розвитку кредитних спілок і всього руху. Кожен із них більше любого чиновника будь-якого рангу та журналіста переживає за вкладників, в т.ч. і тих, які постраждали від горекооператорів. Для них кредитні спілки — це не бізнес, як дехто вважає, для них розбудова кредитно-кооперативного руху в Україні — це спосіб служіння Україні та її народу, а то й сенс життя. Тому ми закликаємо владу, регулятора і тих, хто дійсно, не на словах, хоче виправити ситуацію, опиратися на кращий актив кредитної кооперації у всіх своїх діях та рішеннях. Тільки в цьому може бути реальна запорука для позбавлення небанківського сектору від поодиноких шахраїв та випадкових людей, тільки в цьому може бути позитивний результат всіх реформ та подальший рух вперед. А що результати будуть і рух вперед буде, у нас сумнівів немає.

Дякую за увагу!

Президент НАКСУ

Петро Козинець

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОБ'ЄДНАНОЇ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ НАКСУ

26 травня 2011 року у Києві пройшли загальні збори Об'єднаної кредитної спілки Національної асоціації кредитних спілок України.

Станом на 1 січня 2011 року загальна чисельність членів ОКС НАКСУ складала 91 кредитну спілку. Порядок денний зборів, окрім заслуховування та затвердження звітів органів управління, затвердження річної звітності та результатів діяльності ОКС НАКСУ за 2010 рік, ознайомлення з бюджетом на 2011 фінансовий рік, визначення незалежного аудитора (аудиторської фірми) для підтвердження достовірності і повноти річної звітності ОКС НАКСУ за 2011 фінансовий рік, містив питання щодо затвердження змін до Статуту ОКС НАКСУ, Порядку розподілу доходу та покриття збитків в ОКС НАКСУ та затвердження у новій редакції положень про органи управління. Також розглядалися питання про виключення членів ОКС НАКСУ та обрання членів спостережної ради і ревізійної комісії.

Після затвердження порядку денного засідання Голова правління ОКС НАКСУ Людмила Кравченко доповіла присутнім про діяльність ОКС НАКСУ у 2010 році.

Зокрема було констатовано, що темпи зниження активів ОКС НАКСУ у 2010 році уповільнилися. Причому, у другій половині звітного періоду домінувала пропозиція коштів з боку членів ОКС НАКСУ, що зумовило зниження

попиту на кредитні ресурси і відповідне зменшення обсягів кредитування. При цьому, основним джерелом фінансових ресурсів ОКС НАКСУ залишається її капітал, загальний обсяг якого зменшився симетрично до зниження активів за умови відсутності поточних збитків та збереження розміру резервного капіталу. При цьому, обов'язковий капітал, як завжди, продовжує залишатися основною складовою капіталу.

В той же час, з боку Правління здійснювався постійний контроль щодо структури і обсягу регулятивного капіталу, який є основою для забезпечення надійності ОКС НАКСУ. Регулятивний капітал є ключовим показником, який відображає фінансовий стан кредитної спілки. Приємно те, що обсяг регулятивного капіталу фактично не зазнає коливань у бік зменшення. З огляду на співвідношення між регулятивним капіталом, активами, зваженими за ступенем ризику, та активами, слід зазначити, що станом на 31.12.2010 року обсяг регулятивного капіталу перевищив розмір активів, зважених за ступенем ризику, і майже зрівнявся з сумою активів. Можна сказати, що діяльність ОКС НАКСУ забезпечена усіма необхідними капіталом і резервами.

Щодо процентної політики ОКС НАКСУ було продовжено лінію, затверджену у 2009 році: для кредитних спілок, які не порушували дисципліну платежів за отриманими кредитами, процентна ставка залишається на рівні 19 % річних.

Звітуючи про роботу Правління ОКС НАКСУ, Людмила Кравченко наголосила, що головними напрямками діяльності протягом звіт-

ного періоду залишалося забезпечення задоволення потреб членів ОКС НАКСУ в кредитних ресурсах та забезпечення необхідної доходності тимчасово вільних коштів членів ОКС НАКСУ, які залучалися у формі кредитів. На виконання рішень кредитного комітету протягом 2010 року було надано 108 кредитів (на 38 менше, ніж у 2009 році) та відкрито кредитних ліній на загальну суму 12 430 300 гривень (у порівнянні з минулорічними 17 694 700 гривнями).

В частині контролю за простроченістю Правління ОКС НАКСУ постійно відслідковувало її покриття сформованими резервами та пайовим капіталом. Причому, з метою проведення аналізу, використовувалися створені РЗПВ та резервний капітал, а також показники обов'язкового пайового капіталу, який сформовано лише кредитними спілками, що припустилися порушень режиму сплати кредитів, отриманих в ОКС НАКСУ. Всі прострочені кредити в повному обсязі покриваються за рахунок резервів та обов'язкових пайових внесків кредитних спілок-боржників, кількість яких знизилася з 15-ти станом на 30.06.2010 року до 11-ти станом на 31.03.2011 року, а коефіцієнт платоспроможнос-

ті станом на 31.12.2010 року досяг свого максимуму у розмірі 102,5 %.

В той же час, продовжується діяльність, спрямована на стягнення простроченої заборгованості, в тому числі і в судовому порядку.

Крім вищезазначених напрямів діяльності колективом ОКС НАКСУ проводилася постійна робота в частині розробки проектів внутрішніх документів.

В цілому, Правління ОКС НАКСУ керувалося у своїй діяльності законодавством України, внутрішніми положеннями, рішеннями спостережної ради та кредитного комітету, ефективно співпрацюючи з усіма членами зазначених органів управління та отримуючи від них дієву підтримку. При цьому, аналізуючи загальний фінансовий стан ОКС НАКСУ, можна сказати, що усі процеси, які відбуваються в Об'єднаній кредитній спілці, абсолютно віддзеркалюють ситуацію в кредитних спілках, що входять до її складу, а фінансовий стан і результативність діяльності ОКС НАКСУ безпосередньо залежить від

успішності діяльності кредитних спілок — членів ОКС НАКСУ та зацікавленості у співпраці з боку їх керівництва.

Висновок ревізійної комісії підтвердив, що протягом 2010 року уся діяльність ОКС НАКСУ відбувалась у відповідності до законодавства, звітні дані є достовірними, а звітність підтверджено аудиторським висновком.

Після заслуховування звітів учасники загальних зборів затвердили звіти спостережної ради, правління, кредитного комітету та висновок ревізійної комісії ОКС НАКСУ.

У висновку незалежного аудитора про результати перевірки фінансової звітності та звітних даних ОКС НАКСУ за період з 01.01.2010 р. по 31.12.2010 р., складеного аудиторською фір-

мою «УПК-Аудит ЛТД», зазначено, що річні звітні дані за 2010 рік, складені для подання до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, відповідають вимогам до їх складання та достовірно відображають фінансову і кредитну діяльність об'єднаної кредитної спілки, склад активів та пасивів її балансу, доходи, витрати та результати її діяльності. Проаналізувавши висновок незалежного аудитора, учасники засідання затвердили річну звітність та результати діяльності ОКС НАКСУ за 2010 рік.

Серед інших питань порядку денного доцільно звернути увагу на розгляд змін до Статуту, Порядку розподілу доходу та покриття збитків, а також положень про органи управління ОКС НАКСУ. Внесення запропонованих змін зумовлено виникненням певних змін у законодавстві, а комплексний підхід запровадження цих змін дозволив гармонізувати всі внутрішні документи ОКС НАКСУ, затвердження яких є прерогативою загальних зборів. За результатами обговорення надані учасникам загальних зборів проекти документів було затверджено.

Після затвердження нових редакцій Положень учасники зборів перейшли до питання про виключення з членів ОКС НАКСУ. На засіданні спостережної ради у грудні минулого року було розглянуто питання про виключення зі складу ОКС НАКСУ двох кредитних спілок — КС «Меотида» (м. Приморськ Запорізької області) та КС «Отчий поріг» (м. Київ) у зв'язку із порушенням ними Статуту ОКС НАКСУ. Спостережною радою було прийняте рішення про здійснення подання загальним зборам ОКС НАКСУ про виключення цих кредитних спілок з членів ОКС внаслідок порушення ними Статуту ОКС НАКСУ для подальшого розгляду цього питання загальними зборами. Представникам

даних кредитних спілок було направлено запрошення на загальні збори, однак на засідання вони не прибули. За процедурою, присутні члени ОКС НАКСУ проголосували за виключення цих кредитних спілок зі складу Об'єднаної кредитної спілки.

Наступним розглядалося питання про обрання членів спостережної ради ОКС НАКСУ. Людмила Кравченко нагадала присутнім, що, відповідно до Положень про спостережну раду та ревізійну комісію ОКС НАКСУ, до кандидатів у члени цих органів управління висуваються певні вимоги, яким на сьогоднішній день відповідає ряд кредитних спілок — членів ОКС НАКСУ.

Після активного обговорення даного питання за результатами голосування було обрано шість членів спостережної ради: Оксана Ряска (КС «Нарцис», м. Хуст Закарпатської області), Анатолій Олійник (КС «Благо», м. Запоріжжя), Тетяна Хлопоніна (КС «Карат», м. Харків), Олег Капелюх (КС «Компаньйон», м. Луганськ), Юрій Ковальов (КС «Кредитсталь», м. Маріуполь), Оксана Булаєнко (КС «Господар», м. Макарів Київської обл.). Тривають повноваження Олега Арсьонова (КС «Єдність», м. Херсон), Ірини Костюченко (КС «Народна воля», м. Чернігів) та Ігоря Мустафаєва (КС «АР МОУ», м. Одеса).

До складу ревізійної комісії увійшли: Олена Маковій (КС «Моя родина», м. Чернігів), Енвер Махсудов (КС «Юрт», м. Білогірськ), Анатолій Неділенко (КС «Самопоміч», м. Калуш), Ганна Семенчук (КС «Кредит-Чорнобиль», м. Умань), Ігор Шепель (КС «Народний кредит», м. Київ). У складі ревізійної комісії продовжать працювати Ірина Боголюбова (КС «Ажіо» м. Київ) та Олена Грузіна (КС «Партнер», м. Славутич).

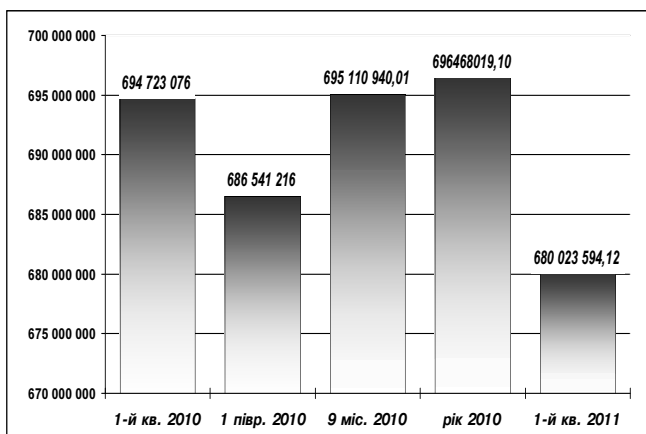
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА ПЕРШИЙ КВАРТАЛ 2011 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.04.2011 є 148 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 145 кредитних спілок - членів НАКСУ, що подали звітні дані за 1 квартал 2011 року.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 1.04.2011 склали 680 023 594 грн., при цьому зведені активи кредитних спілок - членів НАКСУ зросли за 1-й квартал майже на 3 млн. грн., зменшення активів відображене на діаграмі, пов'язано з плинністю членства у НАКСУ - протягом кварталу до складу НАКСУ вступили 2 кредитних спілки з активами меншими, ніж у двох виключених зі складу НАКСУ, на 19,5 млн. грн.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

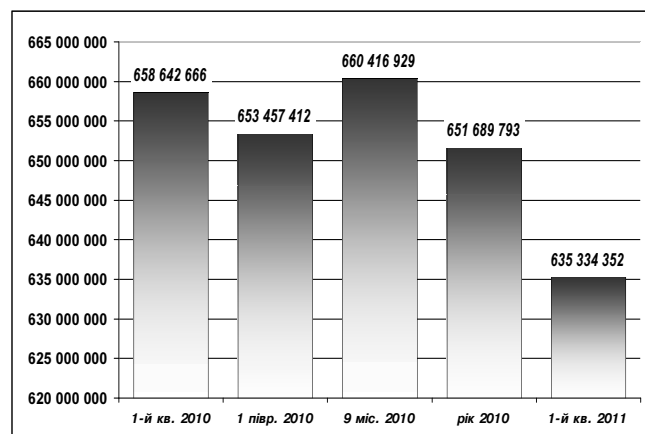
Таблиця 1. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	5	3,45%	310 058	0,05%	62 012
Від 100 до 500 тис. грн.	17	11,72%	4 273 222	0,63%	251 366
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	15	10,35%	11 878 156	1,75%	791 877
Від 1 до 2 млн. грн.	33	22,76%	51 380 989	7,56%	1 557 000
Від 2 до 5 млн. грн.	46	31,72%	161 724 469	23,78%	3 515 749
Понад 5 млн. грн.	29	20,00%	450 456 700	66,23%	15 532 990
Всього	145	100 %	680 023 594	100 %	4 689 818

Аналізуючи вищенаведену таблицю, слід зазначити, що середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в першому кварталі 2011 року лишилися практично незмінними.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

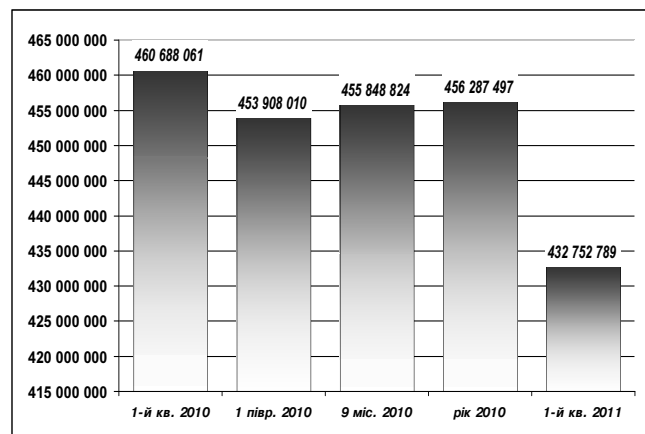
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

На 1.04.2011 року кредитний портфель склав 635 334 352 грн., що свідчить про зменшення порівняно з 2010 роком на 16,3 млн. грн., яке, знов-таки, спричинено плинністю членства, за рахунок якого відбулося зменшення кредитного портфеля на 16,7 млн. грн. Питома вага кредитного портфеля в активах складає 93,4 %, на 1.01.2011 цей показник дорівнював 93,5 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. ЗАОЩАДЖЕННЯ членів кредитних спілок (грн.)

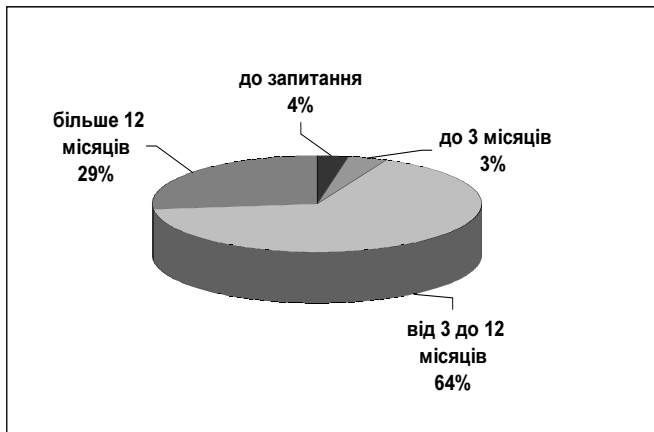

ЗАОЩАДЖЕННЯ членів на депозитні рахунки, порівняно з 2010 роком, зменшились на 23,5 млн. грн., а протягом 12 місяців - на 28 млн. грн. без урахування плинності членства, вони зменшились на 1 %, або на 5 млн. грн. Зменшення за-

гальної суми внесків (вкладів) на депозитні рахунки пояснюється переходом кредитних спілок на роботу з пайовим капіталом, чому сприяє, з одного боку, позиція Держфінпослуг щодо ліцензування кредитних спілок, а, з іншого боку, чітке визначення порядку оподаткування доходів, що розподіляються на пайові внески, розкритого у Податковому кодексі України. При цьому, вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ.

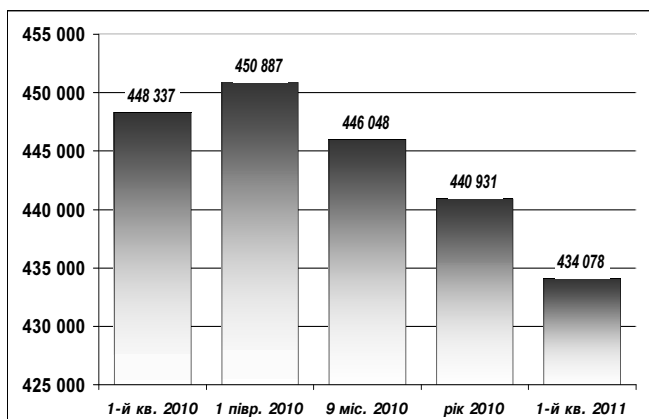
Майже не змінилась структура вкладів на депозитні рахунки: на 64% депозитний портфель складається з середньострокових вкладів (від 3 до 12 місяців), безстрокові вклади складають майже 4%, короткострокові вклади складають 3% портфеля, а 29% депозитного портфеля припадає на довгострокові вклади.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

В останньому кварталі кількість членів кредитних спілок продовжувала зменшуватись і на 1.04.2011 року склала 434 078 осіб (-1,5% порівняно з минулим звітним періодом).

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

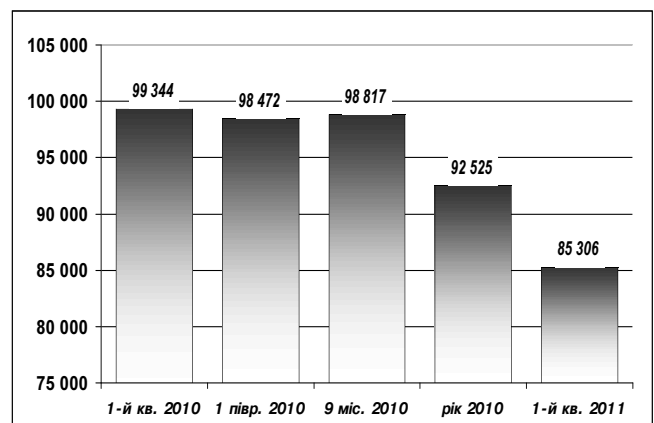
Таблиця 2. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	2	1,38%	146	0,03%
від 100 до 500	29	20,00%	6 330	1,46%
від 500 до 1000	31	21,38%	21 912	5,05%
від 1000 до 2000	37	25,52%	56 313	12,97%
від 2000 до 5000	24	16,55%	76 005	17,51%
понад 5000	22	15,17%	273 372	62,98%
	145	100 %	434 078	100 %

Групи кредитних спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів (37 спілок), залишаються найчисленнішими за кількістю. У великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб обслуговуються майже 63% членів. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 6,54% загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 42,76% від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

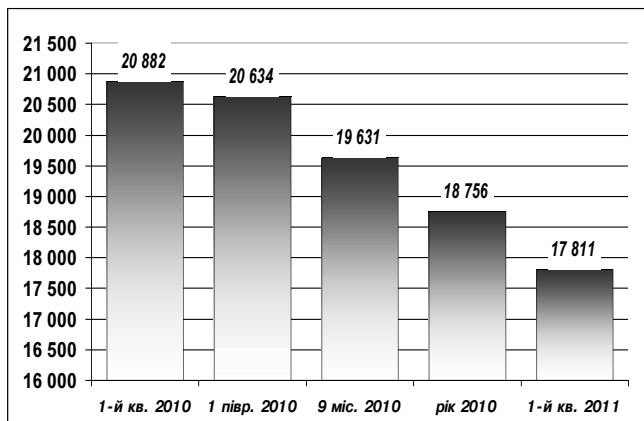

В першому кварталі 2011 року кількість позичальників зменшилась і склала 85 306, а протягом 12 місяців зменшилась на 14 тис. осіб.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників в кредитних спілках у першому кварталі продовжувала зменшуватись і на кінець кварталу їх кількість становила 17 811 осіб.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

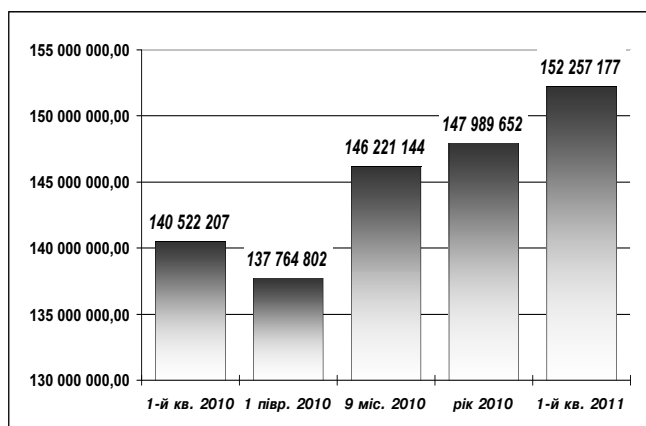

КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

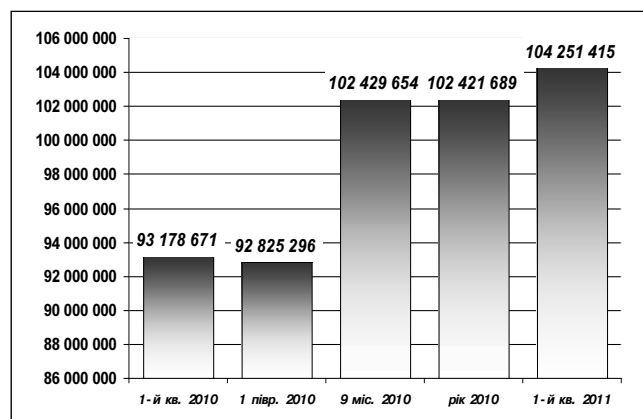
В першому кварталі 2011 року сумарний капітал кредитних спілок продовжував зростати і склав 152 млн. грн., що на 4 млн. грн. більше, ніж у 4 кварталі 2010 року, і на 12 млн. більше за 1 квартал 2010 року.

Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

■ ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

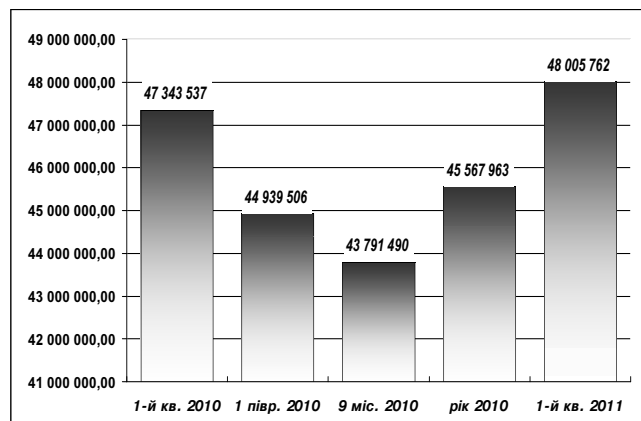
Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 68,5 %. На 1.04.2011 сумарний пайовий капітал склав 104 251 415 грн., що майже на 2 млн. грн. більше, ніж його значення на початок поточного року.

■ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

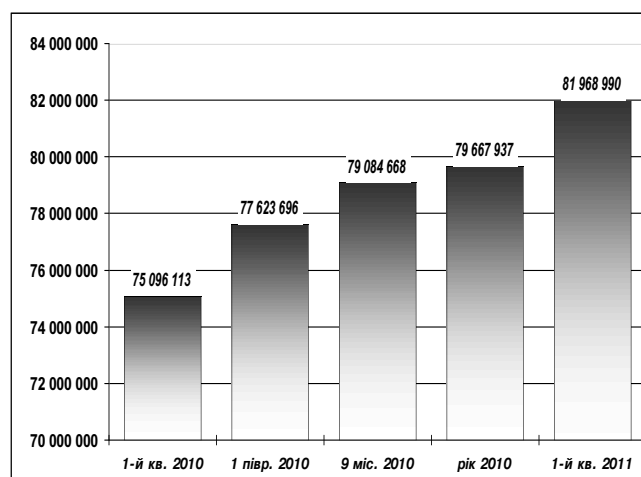
Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

Власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ в першому кварталі 2011 року зріс на 2,5 млн. грн. і склав 48 млн. грн., що на 5,3 % більше, ніж у 4 кварталі 2010 року.

■ РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

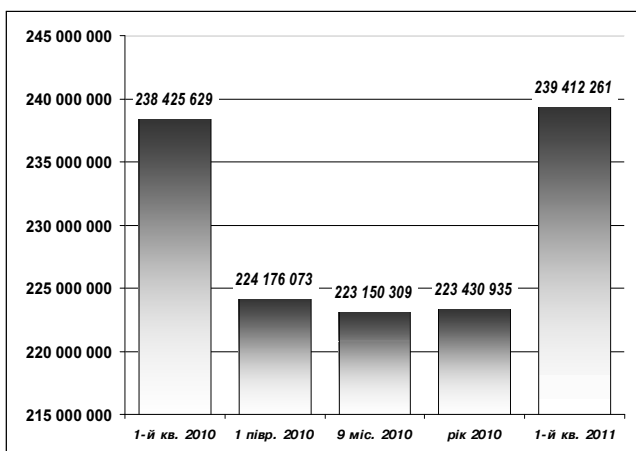
В першому кварталі 2011 року сумарний резервний капітал збільшився на 2,3 млн. грн. і склав майже 82 млн. грн., у порівнянні з 2010 роком він зріс на 2,9 %.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

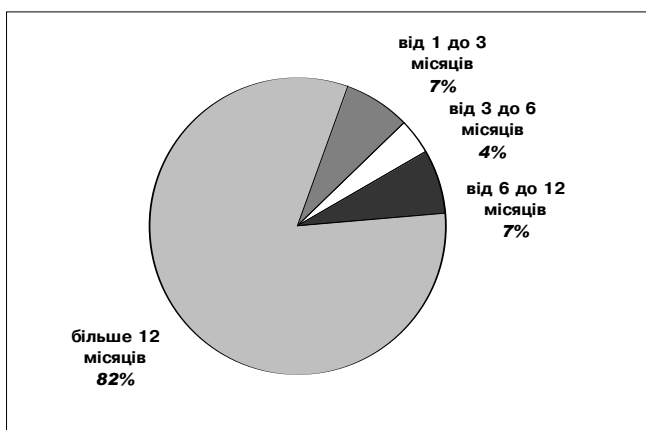
На 1.04.2011 року загальна сума прострочених кредитів зросла порівняно з 2010 роком на 7,2% і склала 239,5 млн. грн. Таке зростання викликає серйозне занепокоєння, при цьому хвилює не лише сума зростання, лівова частка якої припадає на одну кредитну спілку, а і те, що воно притаманне половині кредитних спілок за відсутності адекватного зростання кредитного портфеля.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів.

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

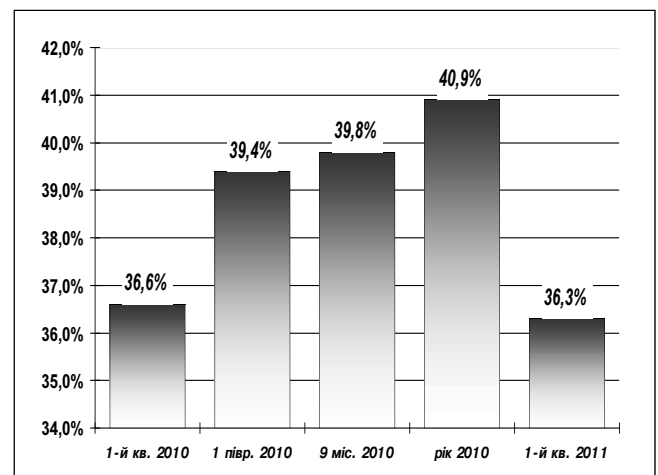
В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців. У порівнянні з минулим кварталом їх питома вага у загальній простроченості збільшилась на 5%. Структура простроченості в цілому змінилась в бік зменшення на 2% питомої ваги кредитів,

прострочених від 6 до 12 місяців. Також слід відмітити тенденцію щодо зменшення частки прострочених кредитів 1-го рівня на 2% порівняно з 4 кварталом 2010 року. Така зміна структури прострочення вимагає від кредитних спілок додаткових витрат на формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не перекритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Діаграма 15. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

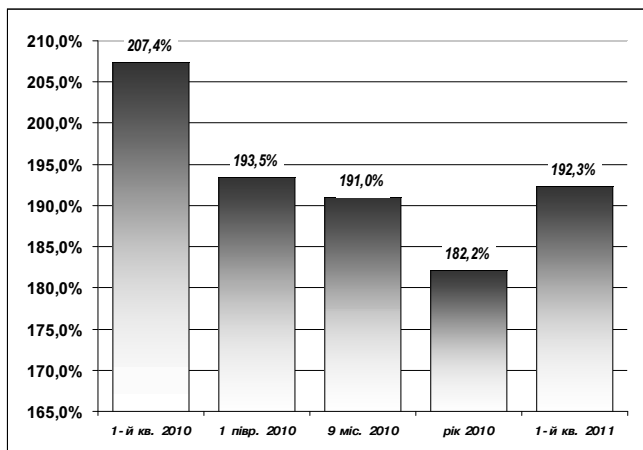

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ в 1 кварталі до його нормативного значення вперше за останні 12 місяців зменшилось, і на 1.04.2011 достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 36,3%, що на 4,6% менше, ніж станом на 1 січня 2011 року, і на 0,3% менше за аналогічний період минулого року.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

В першому кварталі 2011 року зросло співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу і склало 192,3%, що на 10% більше за 2010 рік.

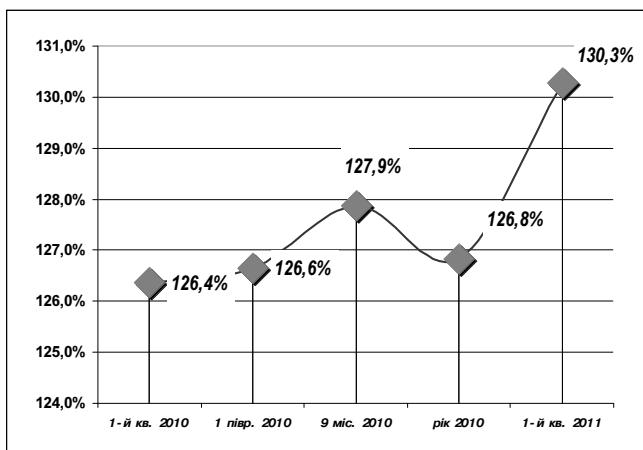
Діаграма 16. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

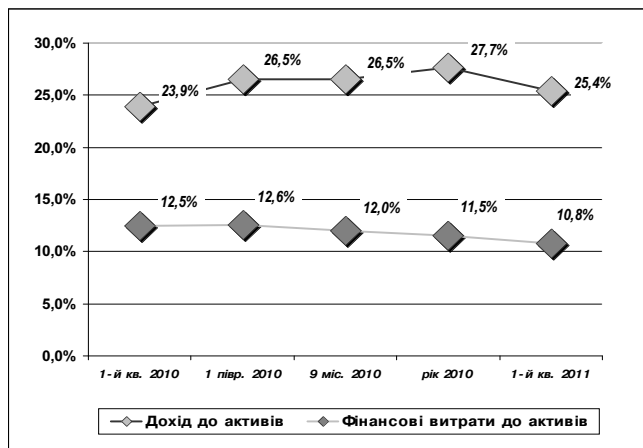
ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 18. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

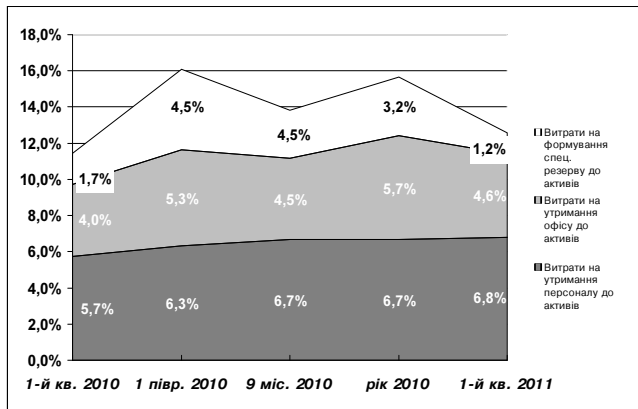
ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 19. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 20. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спец. резерву та витратами на утримання офісу. У першому кварталі 2011 року вони склали 6,8%, що на 5,6% більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, значно зменшилися порівняно з четвертим кварталом 2010 року (на 2%).

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 3. Загальна структура витрат кредитних спілок

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	2,17%	13,72%	25,57%	32,20%	44,17%	47,65%	43,87%
Операційні витрати разом	35,31%	84,66%	62,20%	57,71%	46,01%	43,03%	46,48%
Витрати на формування РЗПВ	62,52%	1,24%	10,95%	7,17%	5,01%	3,69%	4,75%
Витрати на формування резервного капіталу	0,00%	0,38%	1,28%	0,54%	1,86%	1,54%	1,51%
Витрати на проценти на паї	0,00%	0,00%	0,00%	2,38%	2,95%	4,09%	3,39%

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає також і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 4. Структура операційних витрат кредитних спілок

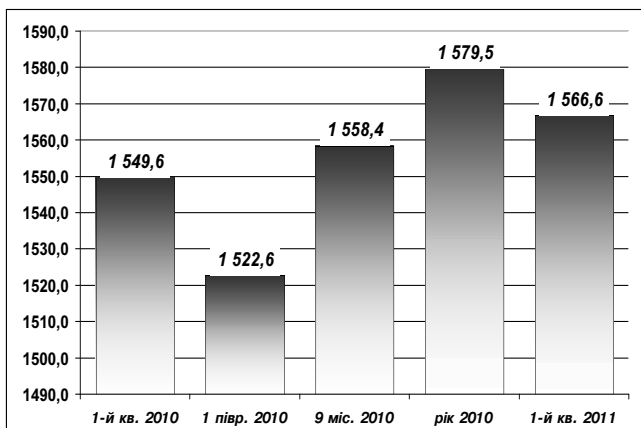
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Зарплата	30,8%	52,4%	65,7%	54,7%	58,9%	61,0%	59,5%
Офісні витрати	68,5%	46,5%	33,3%	43,4%	40,1%	38,1%	39,4%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,2%	0,5%	0,3%	0,9%	0,1%	0,1%	0,2%
Інші витрати	0,5%	0,6%	0,7%	1,0%	0,9%	0,8%	0,9%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають один з найбільших розмір витрат на утримання офісу. Найбільший відсоток витрат на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів - у кредитних спілок з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

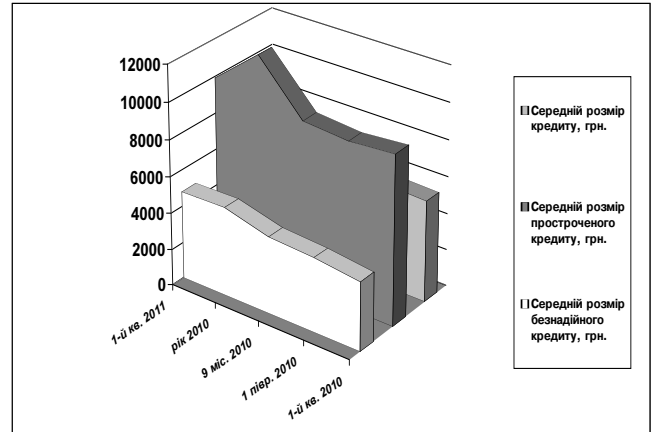
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 21. Активи на одного члена спілки (грн.)

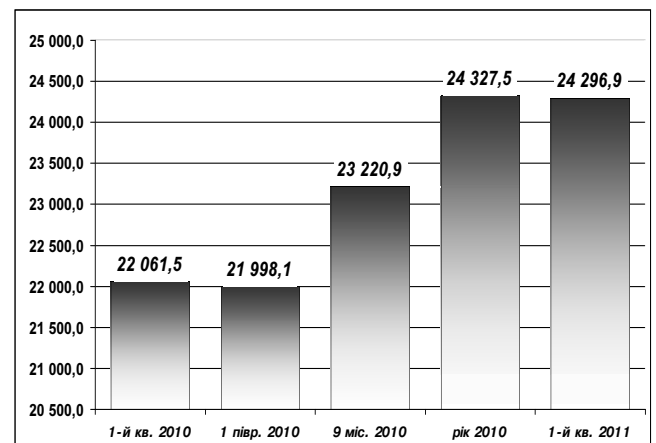
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 22. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

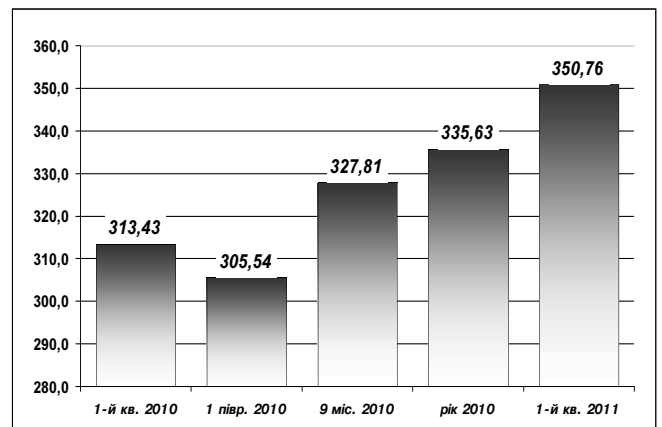
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 23. ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА, грн.

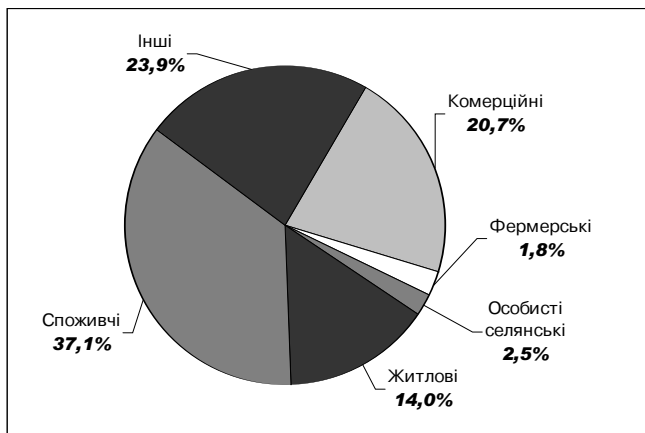
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 25. Капітал на одного члена спілки (грн.)

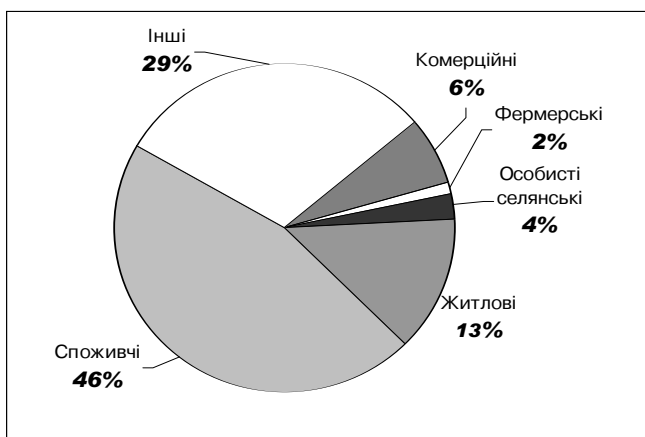
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 25. Структура кредитного портфеля за видами

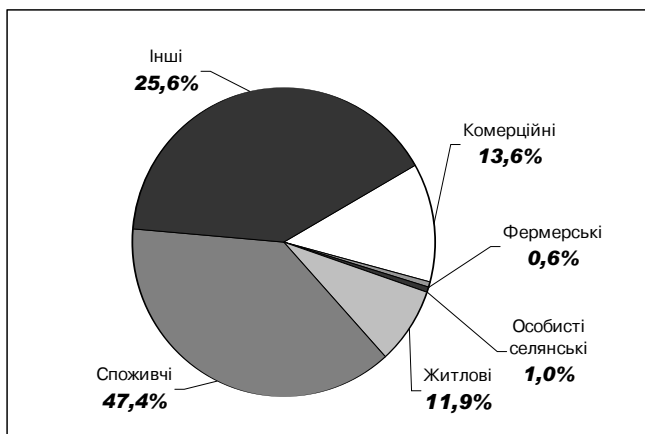
■ СТРУКТУРА ВИДАНИХ КРЕДИТІВ

Діаграма 26. Структура виданих кредитів

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

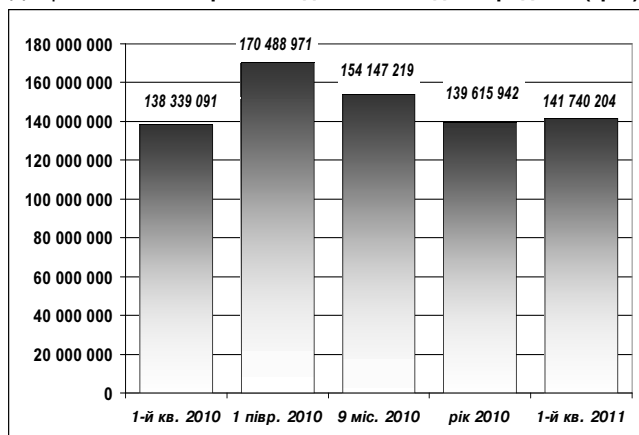
Діаграма 27. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Майже не змінилася структура кредитного портфеля, зросла частка кредитів на інші потреби та комерційних кредитів. Споживчі кредити продовжують переважати в структурі кредитного портфеля, але їх частка в останньому кварталі зменшилась на 0,3 %. Споживчі кредити забезпечують спілкам 47,4 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються фермерські (0,6 % доходу від 1,8 % портфеля) та особисті селянські кредити (1 % доходу від 2,5 % портфеля). Такий підхід є цілком зрозумілим, в той же час для забезпечення необхідного рівня доходності кредитного портфеля та його відповідності строкам залучення коштів кредитним спілкам необхідна його диверсифікація.

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

Діаграма 28. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих у першому кварталі 2011 року кредитів склала 141,7 млн. грн., що свідчить про зростання на 2 млн. гривень, у порівнянні з четвертим кварталом минулого року, але, в той же час, сума виданих протягом звітного кварталу кредитів менше на 12,5 млн. грн. ніж у третьому кварталі 2010 року.

Наступна таблиця дає уявлення про річну динаміку видачі кредитів за цільовим призначенням. Дані представлені наростаючим підсумком з початку року.

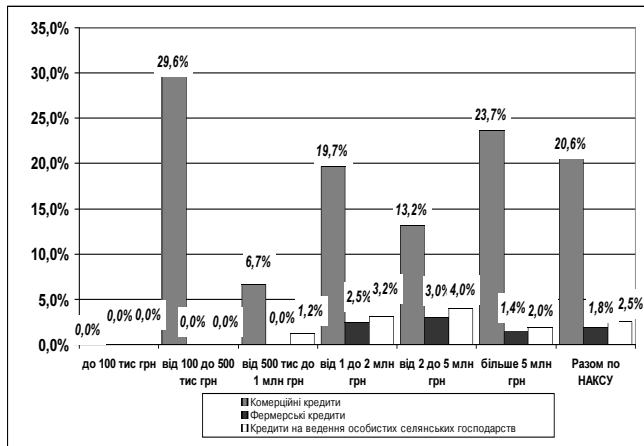
Середній розмір кредитів, що видавався кредитними спілками - членами НАКСУ в першому кварталі поточного року, складає 7182 грн., що на 727 грн. більше, ніж в аналогічному періоді 2010 року. Структура виданих кредитів у цьому кварталі не змінилася. Найбільше за кількістю - 19 736 - як і в минулих періодах, було видано споживчих кредитів, а найменше - фермерських, яких, в свою чергу, було видано 65. Також слід відзначити тенденцію щодо зменшення кількості виданих кредитів, наданих на придбання, будівництво, ремонт та реконструкцію житла, протягом 12 місяців.

Таблиця 5. Річна динаміка видачі кредитів за цільовим призначенням

	3 міс. 2010	6 міс. 2010	9 міс. 2010	р/к 2010	3 міс. 2011
Надано кредитів	138 339 091	308 828 062	462 975 280	602 561 222	141 740 204
кількість	21430	46 877	71 431	94 079	19 736
Комерційні	8 414 372	22 570 268	30 917 897	42 470 372	8 687 507
кількість	446	964	1 434	1 820	414
Фермерські	2 646 220	4 582 635	5 074 061	5 865 601	2 878 233
кількість	88	156	182	237	65
Особисті	3 282 092	6 977 912	11 496 390	15 792 169	6 269 167
кількість	574	1 075	1 500	1 874	536
Житлові	19 855 509	41 454 953	63 709 631	81 600 452	19 071 046
кількість	2 638	5 568	8 429	10 919	2 067
Споживчі	56 542 546	128 890 436	210 403 084	278 937 298	63 803 646
кількість	12 091	27 354	42 149	55 705	11 071
Інші	47 568 351	104 351 857	141 374 217	177 895 330	41 030 605
кількість	5 593	11 760	17 737	23 524	5 583

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Діаграма 29. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Питома вага бізнес-кредитів в кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 24,9 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник зменшився на 0,1 %. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 100 до 500 тис. грн. (29,6 %), а найменшою (0 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна групі спілок з активами від 2 до 5 млн. грн.

Висновок

Перший квартал завжди складний для кредитних спілок. Втім, в цьому році, вперше з початку кризи, перший квартал виявився прибутковим для кредитних спілок - членів НАКСУ в цілому. Сума нерозподіленого доходу першого кварталу по НАКСУ загалом склала 1,4 млн. грн., і це при

тому, що 31 кредитна спілка за підсумками першого кварталу отримала збитки, але ці збитки були в повному обсязі перекриті нерозподіленим доходом 114 кредитних спілок.

Зрозуміло, що отриманий у першому кварталі дохід не здатен перекрити балансовий збиток групи кредитних спілок, який станом на 1 квітня складає 43,5 млн. грн.

В цілому за результатами першого кварталу можна виділити наступні тенденції: зростання активів і суми внесків (вкладів) на депозитні рахунки у першому кварталі притаманне половині кредитних спілок, незважаючи на традиційне зниження активності позичальників в цьому періоді, кредитний портфель збільшився у 47,6 % спілок.

На жаль, триває і зростання простроченої заборгованості за кредитами. В першому кварталі сума прострочених кредитів збільшилася у 72 спілок. Безумовно, позитивним є те, що у 76 % з них (55 КС) необхідний резерв сформовано у повному обсязі. Це є дуже важливим ще і тому, що з 1 липня 2011 року закінчується дія розпорядження Держфінпослуг від 19 березня 2009 року № 200 (зі змінами), яким дозволялось кредитним спілкам у разі недостатності доходу формувати РЗПВ в межах наявного доходу. З 1 липня 2011 року повертаються "докризиви" вимоги щодо формування РЗПВ - за рахунок частини доходу, незалежно від фінансового результату, резерв має бути сформований таким чином, щоб наприкінці кожного місяця його розмір відповідав сумі необхідного резервування за всіма простроченими, неповерненими та безнадійними кредитами, що розрахована згідно з установленими нормативами, передбаченими пунктом 5.1. Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок, затвердженого розпорядженням Держфінпослуг України від 16 січня 2004 р. № 7. В цілому, серед кредитних спілок - членів НАКСУ РЗПВ у повному обсязі сформований у 81 % (117) кредитних спілок, які подали звітні дані за перший квартал.

Капітал кредитних спілок продовжує зростати. У першому кварталі збільшився загальний капітал у 98 кредитних спілок (68 %). Якщо в цьому періоді пайовий капітал збільшився у 85 кредитних спілок (59 %), то зростання резервного капіталу продемонструвала абсолютна більшість - 89 % (129) кредитних спілок.

**Катерина КАЛУСТОВА, Віце-президент
Національної асоціації кредитних спілок
України з питань саморегульованості, Директор
фінансового департаменту НАКСУ**

ТРУДНОЩІ ЗГУРТОВУЮТЬ

Інтерв'ю з керівниками кредитних спілок – членів НАКСУ, у діяльності яких настає ювілейна віха, за традицією, стають прикрасою кожного номера «Бюлетеня». У червні цього року відзначила своє десятиліття КС «Товариство «Взаємний кредит» з міста Мелітополя Запорізької області. Пропонуємо вашій увазі бесіду з головою правління цієї кредитної спілки Володимиром НАУМЕНКОМ.

– Володимире Віталійовичу, яким був початок діяльності вашої кредитної спілки?

– Потрібно почати з того, що структура кредитно-кооперативного руху дуже схожа на профспілку. А, оскільки я 10 років керував профспілкою заводу, що входив до автооб'єднання «АвтоЗАЗ», тому мій перехід у сферу кредитної кооперації був дуже органічним.

Ідея створення спілки виникла у невеликій групі однодумців. Ми обмінялися думками з колегами з Севастополя, декілька місяців виношували цю ідею і, зрозумівши, що справа пер-

спективна, в червні 2001 року зареєстрували кредитну спілку «Товариство «Взаємний кредит», а з жовтня того ж року почали працювати.

– Яким був розмір першого кредиту, виданого вашою спілкою?

– 600,0 грн. За весь час роботи найменшим був кредит у розмірі 300 гривень, а найбільша сума, видана нашою спілкою, – 150 тис. грн. на розвиток бізнес-проекту.

– Чи є переважне призначення кредитів?

– Ні, ми кредитуємо населення на різноманітні цілі: є і фермерські, і споживчі позики, і на розвиток бізнесу, і іпотечні, і автокредити. А загалом ми надали більше 17 тисяч кредитів.

– Виділіть, будь ласка, оригінальну рису вашої кредитної спілки.

– Особливість роботи нашої кредитної спілки полягає в тому, що у нас 80-85 % – повторні кредити. Люди, які мають гарну кредитну історію, постійно звертаються до нас, рекомендують послуги нашої спілки своїм родичам, друзям і

знайомим. Іншими словами, понад 80 % наших членів — активні.

— **Яка загальна кількість членів КС «Товариство «Взаємний кредит» сьогодні?**

— Нещодавно ми провели так звану «чистку», і з 9 тисяч членів сьогодні ми працюємо з активною тисячею.

— **Як працювалося вашій кредитній спілці в розпал фінансової кризи?**

— Тут хочу особливо відмітити, що після настання кризи, навіть в найскладніші часи ми ні на день не припиняли кредитування і ніколи не дотримувалися мораторію на видачу вкладів. Іноді ситуація доходила до курйозів: член нашої кредитної спілки, дізнавшись про мораторій, виявляв бажання скоріше отримати свій вклад, проте, почувши нашу позитивну відповідь, тут же міняв точку зору на протилежну і «зі спокійною душею» залишав заощадження в кредитній спілці.

Така стратегія, безумовно, стала продуктивним піар-ходом. Але головне — люди не втратили довіри, особисто переконавшись у збереженні своїх коштів.

— **Як ви вирішуєте проблему неплатників, адже далеко не усі позичальники проявляють свідомість і справно виконують зобов'язання?**

— Звичайно, у нас, як і у інших кредитних спілок, є проблема неповернення кредитів. У таких випадках ми звертаємося до суду і працюємо з виконавчою службою Запорізької області. На сьогодні в 60 % випадків нам вдається повернути кредитні кошти. Ми на практиці переконалися, що робота з виконавчою службою набагато ефективніша, ніж робота з колекторськими компаніями. Також особисте спілкування і прямий контакт з боржником мають більший ефект.

— **Усім добре відома ваша «епопея» з переліцензуванням. Нещодавно вона благополучно закінчилася. Нагадайте, будь ласка, коротко, що відбувалося.**

— Ми подавали документи на повторне отримання ліцензії в Держфінпослуг 8 (!) разів упродовж майже цілого року. Ми виконали колосальну роботу, і в цьому плані нам дуже допомогла НАКСУ, за що велика вдячність фахівцям Асоціації, і, в першу чергу, юристові Олегу Новодворському. Маю зізнатися, був момент, коли ми вже практично звиклися з думкою про те, що лі-

цензію отримати неможливо, і виробили механізм переходу на додаткові паї.

Ми могли піти іншим шляхом — скористатися пропозицією авторів усім добре відомих «листів щастя», які минулого року отримали численні кредитні спілки. Проте це було б аморальним і економічно невиправданим: не варто годувати армію хабарників заради отримання свого законного права.

Коли процес переліцензування несподівано увінчався успіхом, настала ейфорія, але згодом прийшло розуміння того, що нам більшою мірою пощастило. На наш погляд, це був «показовий виступ» регулятора на прикладі окремо взятої відносно невеликої кредитної спілки з показниками, що поступово покращуються, незважаючи на неможливість залучення нових депозитних вкладів і необхідність повернення існуючих.

— **Що порекомендуєте колегам, які лише готуються до подання документів на повторне отримання ліцензії?**

— Моїм колегам, яких чекає подібна процедура, я хочу порадити не втрачати віри в успіх, у свої сили, не опускає руки, не заспокоюватися і продовжувати наполегливо йти до мети. Лише тоді буде позитивний результат.

Сьогодні ми, пройшовши той виснажливий шлях, упевнено дивимося в майбутнє. Найголовніше те, що у ринку кредитних спілок є дуже великі перспективи, а у кооператорів — бажання рухатися вперед.

— **Наша бесіда відбувається після закінчення чергової Звітно-виборної Конференції НАКСУ. Поділіться, будь ласка, своїми враженнями.**

— На сьогоднішній Конференції мене порадувало те, що труднощі, з якими ми зіткнулися останніми роками, не роз'єднали нас, а навпаки, ми відчуваємо згуртованість і спільність інтересів. В період кризи кредитно-кооперативний рух в цілому і НАКСУ зокрема очистилися від тимчасових людей, горлохватів, непотрібного баласту. Сьогодні я відчув, що ми однодумці з великої літери. Усі ми різні, проте в основі нас пов'яже єдина ідея, і я щиро вірю в успіх нашої спільної справи.

— **Дякуємо за бесіду! Ми бажаємо вашій кредитній спілці розвитку та процвітання і нехай ваша цілеспрямованість буде і надалі запорукою успіху!**

КС "ЗАХИСТ" - СТАБІЛЬНА НАДІЙНІСТЬ ТА ФІНАНСОВИЙ ЗАХИСТ

У складі НАКСУ є чимало кредитних спілок, які заслужено вважаються старійшинами вітчизняної кооперації. У першу чергу це свідчить про високий рівень довіри населення до них і високі стандарти діяльності. А багаторічний тандем співпраці з Національною асоціацією підтверджує відомий вислів «Постійність — ознака майстерності».

Про минуле і сьогодення однієї з досвідченіших кредитних спілок України ми попросили розповісти голову правління криворізької КС «Захист» Олену Володимирівну КОЧЕРГУ.

— Кредитна спілка «Захист» належить до найстаріших кредитних установ від часу відродження кооперації в Україні. Розкажіть, будь ласка, про її створення.

— Офіційною датою створення нашої спілки є 12 червня 1996 року, коли КС «Захист» була зареєстрована у відділі держреєстрації Криворізького міськвиконкому, однак на момент реєстрації ми вже працювали не один рік.

Пам'ятаємо, як ще в 1992 році до нашого міста завітали Голова оргкомітету по відродженню кредитних спілок в Україні Петро Козинець з добре відомими сьогодні представниками української кооперації США Богданом Ватралем та Ігорем Ляшком з пропозицією до громадських та профспілкових організацій про створення в Кривому Розі кредитних спілок. Тож розпочала свою роботу наша кредитівка ще у квітні 1993

року, коли виконкомом Дзержинської райради було прийняте рішення про реєстрацію громадської організації «Кредитна спілка», а в червні 1996 р. наша організація була перереєстрована саме в кредитну спілку «Захист», тобто отримала свою офіційну назву, що діє і зараз.

— Вашу кредитівку було створено при профспілці працівників державних установ Кривого Рогу. У зв'язку з цим чи є певні особливості вашої роботи?

— Ініціатором створення нашої спілки «Захист» був колектив міськкому профспілки працівників державних установ на чолі з головою профспілки О. О. Зеленською. На установчих зборах, де були присутні 58 членів профспілки, і було прийняте рішення про створення кредитної спілки. Це відбулося 12 лютого 1993 року.

Базою членства в кредитній спілці були ті, хто працював в державних установах, органах місцевого самоврядування і був членом профспілки працівників державних установ м. Кривий Ріг. Згодом до них приєдналися і члени їх родин, а ще пізніше було розширено ознаку членства в КС «Захист» — спочатку це були громадяни м. Кривого Рогу, а потім вже — Дніпро-

петровської області.

Однак первинна ознака членства в кредитівці — працівники державних установ, члени профспілки — є основною і зараз, що нам дуже допомагає в роботі. Ми знаємо голів профспілкових комітетів, керівників організацій, крім того, офіс нашої спілки знаходиться в приміщенні міськкому профспілки. Та і самі члени кредитної спілки — це в основному порядні та відповідальні працівники держустанов.

— Хто був вашими однодумцями на початковому етапі діяльності і хто сьогодні працює у КС «Захист»?

— На початку діяльності однодумцями були, безумовно, працівники міськкому профспілки, голови профспілкових комітетів, які проводили велику роботу з агітації по вступу до кредитної спілки. Від самого початку утворення спілки робота здійснювалася працівниками міськкому профспілки на загальних засадах, а згодом з'явилася штатна одиниця бухгалтера, потім кредитного інспектора і т. д.

— Як змінювалися протягом усього періоду

діяльності основні показники?

— Оскільки КС «Захист» було створено ще на початку становлення кредитно-кооперативного руху в Україні, тож і фінансове зростання спілки відбувалося поступово. Однак благородні цілі, а саме забезпечення фінансового захисту своїх членів у ті важкі часи, коли національна економіка було занадто нестабільною, та виважені рішення стосовно надання кредитів допомогли спілці «не потонути, а залишитися на плаву».

Ми пишаємося, що наша спілка розвивалася за класичною схемою, без сторонньої допомоги. Не було ніяких фінансових «вливань», а тільки вступні та обов'язкові внески, за рахунок чого й працювали. Наприкінці 1994 року наші активи склали 17 тис. грн., а спілка налічувала 426 осіб, переважно держслужбовців. На початку 2003 року у спілці було 715 осіб, а активи становили 126 тис. грн., кількість наданих кредитів — 850 на загальну суму 290 тис. грн. Зростаюча довіра до кредитної спілки як до надійної фінансової установи дала можливість залучити додаткові внески членів, а згодом, при отриманні першої ліцензії у 2004 році — і депозитні внески членів спілки. Тож обсяг кредитного портфеля, активи, починаючи з

2005 року, почали зростати. Сьогодні активи спілки складають близько 4 млн. грн.

Отже, завдяки правильно обраній стратегії розвитку, нам вдається не тільки протистояти негативним зовнішнім фінансово-економічним впливам, але й мати стабільно позитивні результати роботи, поступове зростання основних фінансово-економічних показників.

— **КС «Захист» практично від самого започаткування увійшла до складу НАКСУ. Декілька слів про співпрацю з Асоціацією.**

— З НАКСУ ми співпрацюємо з самого початку її створення. Пам'ятаємо, як наша спілка разом із іншими спілками, які на той час тількино утворилися, приймали рішення зборів щодо підтримки створення НАКСУ. Тож нас поєднує історія взаємного становлення та спільних напрямів діяльності — в Асоціації КС «Захист» зареєстрована за № 004. Від самого початку відродження кредитно-кооперативного руху ми залишаємося з НАКСУ, беремо участь майже в усіх програмах, семінарах і ще жодного разу не шкодували про співпрацю з Асоціацією. Завдяки професіоналізму колектив НАКСУ своєчасно допомагає нашій спілці у вирішенні усіляких нагальних питань, з якими ми стикаємося у повсякденній роботі. Тож, в умовах постійних змін та нестабільності в економіці, завдяки Асоціації ми відчуваємо підтримку, допомогу і залишаємося поінформованими в питаннях, що стосуються розвитку кредитних спілок України.

— **Нещодавно у кредитних спілках проходили щорічні загальні збори. Якими вони були цього річ у вашій установі?**

— Загальні збори цього року у нашій кредитній спілці відбулися в березні. Як і завжди, на зборах були присутні понад 100 членів КС «Захист».

На засіданні керівні органи спілки звітували про свою роботу, було прийнято зміни до внутрішніх положень та статуту та вирішено інші питання, які належать до компетенції зборів. А найголовніше, за традицією, члени кредитної спілки просили слова та дякували, що є така спілка, яка допомагає людям долати труднощі та вирішувати багато соціальних питань.

— **Зважаючи на поважний вік вашої спілки, і, відповідно, великий досвід, що можете порадити колегам-спілчанам для оптимізації роботи?**

— Користуючись нагодою, хочеться побажати колегам-спілчанам залишатися стабільними фінансовими установами, фінансового благополуччя, але не за рахунок зловживання довірою членів спілки. Бажаємо змін на краще, взаєморозуміння та взаємодопомоги, адже в нашій діяльності головне — щоб члени спілок були задоволені і щоб зверталися по фінансову підтримку саме до нас, а не у банки, і щоб не було неповернених кредитів, а прострочення мало б тимчасовий характер. Міцного здоров'я й успіхів усім нам!

"ВІДРОДЖЕННЯ" ЗВУЧИТЬ СИМВОЛІЧНО

15 років тому у місті Трускавці Львівської області почала відлік кредитна спілка «Відродження». Ті часи багато у чому відрізняються від сьогодення, якщо говорити про розвиток системи кредитної кооперації, і інколи здаються сивою давниною. Яким було становлення молоді кооперації на Львівщині і як працюється сьогодні, розповів нам у бесіді під час чергової Звітно-виборної Конференції НАКСУ голова правління кредитної спілки «Відродження» з м. Трускавця Ігор КРІЛЬ.

— **Ігорє Івановичу, розкажіть, будь ласка, читачам, яким був самий початок діяльності вашої установи.**

— Ідея створення кредитної спілки «Відродження» належить отцю Василю Копичину, економу Самбірсько-Дрогобицької єпархії. Потреба у створенні такої установи була викликана необхідністю вирішення проблеми пенсійного забезпечення прочан, які хотіли мати в кредитній спілці заощаджувальні пенсійні вклади, аби їхні кошти не здевальвували, не втратили свою вартість. На той час основний профільний документ — Тимчасове положення про кредитні спілки — нам надали наші колеги зі стрийської кредитної спілки «Вигода». І так сталося, що декілька священників повірили в ідею кооперації, до речі, вони досі мають пенсійні заощаджувальні вклади у нашій спілці. Інші, хто утримався від заощаджень у КС, увійшли до нещодавно створеного недержавного пенсійного фонду «Покрова».

— **Ви надаєте фінансові послуги лише священнослужителям?**

— На початку діяльності наша кредитна спілка надавала кредити священникам, але пізніше ми почали залучати до цього процесу і мирян цієї ж єпархії. Згодом поле нашого членства поширилося на Дрогобицький, Самбірський, Старосамбірський, Турківський, Сколівський райони. А після державної реєстрації ми почали працювати по усій Львівській області.

— **Скільки членів сьогодні нараховує ваша кредитівка?**

— На сьогоднішній день ми маємо 2257 членів, з яких приблизно 400-500 осіб — активні.

— **Яке переважне призначення кредитів вашої спілки?**

— В основному це споживчі кредити на ремонт, будівництво, навчання. Раніше люди активно кредитувалися на підприємницьку діяльність, але з 2008 року ми припинили таку практику, оскільки дуже високий ризик неповернення. Фактично ми його побачили навіть раніше, ніж деякі банки. Так що можна сказати, що від часу початку кризи ми кредитуємо лише добре перевірених позичальників, за цей період у нас не було жодного судового процесу.

— **Яким чином ви популяризуєте послуги вашої кредитної спілки?**

— На початку інформація просто передавалася один одному серед парафіян, пізніше ми розміщували публікації у місцевій газеті, давали оголошення на радіо. Останнім часом ми замовили рекламу на маршрутних автобусах. До речі, ми були першою кредитною спілкою у Львівській області, яка таким чином пропагувала свої послуги і хочу вам сказати, що така пропаганда є найдієвішою. Згодом наш досвід перейняли інші кредитні спілки.

— **У якій суспільній діяльності бере участь ваша кредитна спілка?**

— Ми ведемо просвітницьку роботу серед парафіян Самбірсько-Дрогобицької єпархії, розповідаємо людям, що таке кредитна спілка, для чого вона потрібна, які функції вона може виконувати.

— **З початком кризи якимось чином змінився рівень довіри населення до кредитної спілки?**

— Ні. Як люди нам довіряли раніше, так і довіряють сьогодні. Взагалі, можна сказати, що кризи ми фактично не відчували. Навіть не було проблемою повторне отримання ліцензії. Часто люди, забираючи свої вклади, запитують: «А коли можна буде до вас звернутися, щоб знову покласти гроші на депозит?». Окрім того, ми не дотримувалися мораторію на видачу вкладів, людина у будь-який момент могла прийти і отримати свої гроші.

— **Тобто кризові процеси ніяк не відбилися на фінансовому стані вашої кредитної спілки?**

— У цьому плані хочу зазначити, що на сьогоднішній день капітал нашої кредитної спілки становить близько 700 тис. грн. З них резервний капітал близько 600 тис. грн. А сума усіх вкладів складає майже 700 тис. грн. Крім того, сформовано РЗПВ.

— **Як Ви оцінюєте сьогоднішню ситуацію з регулюванням діяльності КС і, зокрема, кампанію переліцензування?**

— Наша кредитна спілка проходила переліцензування у серпні 2007 року, тому ми не стикнулися з тими труднощами, які сьогодні є у наших колег. Стосовно поточної кампанії з переліцензування моя думка така, що діяльність, яку веде Держфінпослуг, не можна назвати регулюванням, бо його як такого не ведеться взагалі. Натомість маємо лише намагання регулятора

«притиснути» ринок.

— Добігає кінця щорічна Звітно-виборна Конференція НАКСУ. Які Ваші враження від події?

— Враження від таких масштабних заходів НАКСУ завжди позитивні. Найважливіше те, що щороку під час особистих зустрічей з колегами можна почути все більше корисного щодо досвіду роботи кредитних спілок, змін у законодавстві, необхідних порад і рекомендацій.

— Якби доля розпорядилася інакше і Вам довелося відкривати кредитну спілку сьогодні, чи зробили б Ви це?

— Ні, я так не думаю. Я бачу, що державні ор-

гани створюють велику кількість перешкод, які згодом не можуть ні вирішити самі, ні з нашою допомогою. Сьогодні у частині регулювання діяльності КС є забагато зайвого.

— Що Ви можете поради́ти тим своїм колегам, які лише зараз долучаються до спілчанського руху, наважившись створити кредитні установи?

— Я можу тільки побажати їм міцного здоров'я, мудрості та терпіння.

— Ми вдячні Вам за інтерв'ю. Вітаємо КС «Відродження» та її членство з ювілеєм, зичимо не зупинятися на досягнутому і впевнено крокувати вперед!

СІЛЬГОСПВИРОБНИКИ МОЖУТЬ РОЗРАХОВУВАТИ НА "АГРО-КРЕДИТ"

2011 рік став ювілейним у діяльності кредитної спілки «Агро-Кредит» з Луганської області. Сезонний характер робіт в аграрному регіоні покладає на спілчан велику відповідальність, адже від наявності коштів залежить саме існування фермерських господарств. Пропонуємо читачам бесіду з головою правління КС «Агро-Кредит» Володимиром КОЛОМАЦЬКИМ.

— Володимире Петровичу, розкажіть, будь ласка, коли і як було започатковану кредитну спілку «Агро-Кредит»?

— Історія нашої кредитної спілки розпочалася у 2001 році. Чергова обласна конференція фермерських господарств, де на той час я був представником фермерів Старобільського району Луганської області, проходила за участю керівників області і обласного фонду підтримки фермерського господарства. З одного з виступів прозвучало, що обласний державний фонд надав 600 тис. грн. для підтримки фермерського господарства, а Євген Степанович Дзюба, голова спостережної ради КС «Українська народна каса «Сватова-Лучка», у своєму виступі повідомив, що на півночі Луганської області, у Сватівському районі їхня кредитна спілка та-

кож надала вагому фінансову підтримку фермерам. На той час я мало що знав про кредитні спілки, а ця інформація мене дуже зацікавила. Наш регіон аграрний, і сільгоспвиробники відчувають постійний дефіцит грошових ресурсів. Тому з січня того ж року ми розпочали роботу по створенню кредитної спілки. 5 березня відбулися установчі збори, а 23 травня 2001 року було проведено державну реєстрацію кредитної спілки «Агро-Кредит».

— Що сьогодні являє собою ваша кредитна спілка?

— Сьогодні наша ідея, втілена ще 10 років тому, живе і процвітає, що підтверджують фінансові звіти. Навіть вельми складного минулого року ми показали ріст близько 20 % по всіх показниках.

— **З якими труднощами стикаєтеся?**

— В сільській місцевості, де ми працюємо, є і плюси, і мінуси роботи. Мінус полягає в тому, що переважна більшість потреб у грошових ресурсах носить сезонний характер. З весни до осені сільгоспвиробники несуть витрати, а, лише реалізувавши продукцію, повертають кредити. Плюс полягає в тому, що ми маємо можливість планувати наперед свою діяльність.

— **Ви кредитуєте виключно фермерські господарства?**

— Ні, не виключно. Справа у тому, що уся діяльність сільськогосподарського регіону пов'язана з фермерською діяльністю. Серед них є і приватні землевласники та інші фізичні особи, які так чи інакше пов'язані з сільгоспвиробництвом: тваринництвом, рослинництвом, наданням послуг виробникам тощо.

— **Яку частку у кредитному портфелі вашої спілки займають споживчі кредити?**

— Їхня частка досить вагома, вона складає близько 40 %.

— **Скільки членів нараховує сьогодні КС «Агро-Кредит»?**

— На сьогодні ми маємо майже 3800 вкладників і позичальників, з яких близько тисячі активних, їх обслуговує лише шість працівників

кредитної спілки.

— **Чи відчула ваша кредитна спілка на собі вплив фінансової кризи? Якими методами ви долали наслідки такого впливу?**

— Великого удару по нашій діяльності завдано не було. Проте дещо зросла заборгованість, точніше, у процентному відношенні вона лишилася на тому ж рівні, бо активи спілки вирости. А проблему неплатників ми вирішуємо класичним способом — звертаємося до суду. Але це крайні заходи, ми вживаємо їх дуже рідко. Ми дорожимо своїми спілчанами і за можливості намагаємось не доводити справи до судових розглядів: пропонуємо пролонгацію договорів чи шукаємо альтернативний метод допомоги позичальникам.

— **Що Ви можете сказати про співпрацю з НАКСУ?**

— Співпраця з Асоціацією досить цікава. Особисто мені завжди подобалася аналітична інформація, яку готують фахівці НАКСУ, допомагає у роботі «Бюлетень кредитних спілок України» і регулярні розсилки, її ми використовуємо на засіданнях спостережної ради. Крім того, з 2007 року наша кредитна спілка стала членом ОК НАКСУ, що також є доброю підмогою у наш нестабільний час.

— **Дякуємо за бесіду. Принагідно прийміть вітання з ювілеєм! І нехай усі тимчасові труднощі лишаться позаду.**

КС "ДАРА" ПОПОВНИЛА РЯДИ НАКСУ

Завжди приємно мати нагоду зустрітися зі старими друзями, як це відбувається щорічно під час Звітно-виборної Конференції, коли з усіх куточків України до НАКСУ з'їжджаються колеги-спілчани. А вдвічі приємніше вітати у своїх рядах нових людей. Тож знайомтеся: вперше на шпальтах «Бюлетеня» Світлана МАКАРОВА, голова правління кредитної спілки «Дара» з міста Маріуполя Донецької області розповідає про діяльність своєї молоді КС.

— **Пані Світлано, розкажіть, будь ласка, колегам про вашу кредитну спілку та її перші кроки.**

— Нашу кредитну спілку було засновано чотири роки тому, але фактично ми працюємо лише кілька місяців.

Ми дуже вдячні долі, що познайомилися з НАКСУ, оскільки вважаємо, що один в полі не воїн, важливо мати надійних партнерів, які підкажуть, допоможуть, порадять, як діяти в тій чи іншій ситуації.

В НАКСУ завжди дуже доброзичлива атмосфера. Ще кілька років тому, коли ми лише замислювалися про створення кредитної спілки, ми, навіть не будучи членом НАКСУ, отримували на усі свої звернення ґрунтовні відповіді, нам завжди приділяли увагу. Це особливо важливо в наш нестабільний час, коли ринок перебуває в скрутному становищі, постійно міняється законодавча база, і самостійно, без професійної якісної допомоги кредитним спілкам виконувати свою роботу практично неможливо.

— **Чому Ви вирішили увійти до складу саме Національної асоціації кредитних спілок України, адже на ринку діє декілька професійних об'єднань КС?**

— Раніше я не знала, що на ринку існує кілька асоціацій КС. Коли постала потреба пройти навчальні курси, нам вдалося відвідати такий захід, що проводився НАКСУ. Далі, дізнавшись більше про діяльність Асоціації і скориставшись консультаціями її фахівців, у нас не виникло необхідності шукати альтернативу.

— **Повернімося до роботи вашої кредитної спілки. Якою була динаміка членства з моменту початку діяльності?**

— Оскільки ми почали працювати зовсім нещодавно, членство спілки невелике: на сьогодні КС «Дара» налічує 124 члени.

— **Яким чином Ви плануєте розширювати членство вашої КС?**

— Я співпрацюю з багатьма громадськими організаціями, профспілками, об'єднаннями підприємців і дуже б хотілося, щоб наша кредитна спілка працювала як класична, соціально спрямована своєрідна «каса взаємодопомоги». Наші програми кредитування ми розробляємо саме під організації, де є лідер, активна група, де знають, наскільки людина чесна, платоспроможна і обов'язкова. Таким чином можна якісніше підійти до позичальника. Сьогодні фінансовий ринок дуже складний, і ризикувати чужими грошми не варто. Приміром, до нас часто звертаються «діти війни» з однієї організації, і ми їм допомагаємо, оскільки

літні люди — найсправніші платники, а суми кредитів переважно невеликі. Крім того, ми надаємо їм юридичну і консультаційну допомогу.

— **Які процентні ставки за кредитами діють у вас на сьогодні?**

— Сьогодні ми видаємо кредити під 48 % річних. У нас єдина процентна ставка, тому що кредитний портфель поки що невеликий. Далі, у міру вивчення і спостереження за ринком, ми, можливо, змінимо її. Власний капітал також невеликий, тому ми видаємо дрібні кредити терміном до 12 місяців. У цьому є і свої плюси: хоча мікрокредитування — морочливіша справа, ніж великі позики, зате неповернених кредитів значно менше.

— **Чи існує у вашій кредитній спілці проблема заборгованості по кредитах як така?**

— Ні, такого явища у нас, слава Богу, немає. У Маріуполі нескладно отримати інформацію про потенційного позичальника.

— **Яким чином ви пропагуєте свою діяльність?**

— Дуже дієвим методом стало розміщення інформації про нашу кредитну спілку на місцевому сайті. Я була здивована такою високою відвідуваністю і великою кількістю телефонних дзвінків. Плюс до цього ми виготовили рекламні проспекти, поширенням яких займається листоніша. Але, скажу відверто, найкраща пропаганда — це «сарафанні чутки».

— **Ви можете упевнено сказати, що кредитна кооперація — ваше покликання?**

— Так, можу. Досить давно я лише плекала ідею створити кредитну спілку, однак через певні обставини у мене не було реальної можливості зайнятися нею. Але потім, через деякий час, я змогла застосувати свої знання на практиці, адже за фахом я економіст. І саме зараз мені стає дійсно цікаво працювати, коли громадська діяльність гармонійно поєднується з бажанням матеріально допомагати людям.

Сьогодні ми прагнемо бачити у КС «Дара» не стандартну кредитну спілку, що має пайовиків і позичальників, а таку установу, куди люди могли б прийти по пораду, проконсультуватися з тих чи інших питань, тим паче що всі умови для цього у нас вже створено.

— **Дякуємо за бесіду, бажаємо КС «Дара» подальшого росту і розвитку, а усім вашим співробітникам і членам кредитної спілки — здоров'я і благополуччя.**

ОЛЕКСАНДР ЗАВАДА: "У ВЛАДИ Є МОЖЛИВІСТЬ СПИРАТИСЯ НА ЗДОРОВІ СИЛИ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ"

Велика частка ринку небанківських фінансових послуг України належить страховому ринку. На сьогодні він, як і ринок кредитних спілок, перебуває у стані, далекому від зразкового. Про діяльність наших колег з професійного об'єднання страховиків розповідає в інтерв'ю президент Української федерації ubezpieчення Олександр ЗАВАДА.

— Олександр Леонідовичу, розкажіть, будь ласка, про створення Української федерації ubezpieчення. Кому належала ініціатива, якою була мета?

— Ініціатива створення федерації належала страховикам, які прагнули реальних змін і були не задоволені станом, у якому перебував і, на жаль, перебуває сьогодні страховий ринок. Це невдоволення наростало впродовж останніх 3-5 років, і в певний момент його рівень перевищив природню інертність. Ситуація вимагала активних дій, використання серйозних професійних напрацювань і виділення відповідних ресурсів, переходу від декларацій до реальних справ.

Найголовнішою метою створення Федерації є сприяння розвитку класичного страхування, пов'язаного виключно з професійною діяльністю. Не дивлячись на те, що законодавчого визначення класичного страхування немає, в нашому, та й загальноприйнятому розумінні — це прийняття страховиком ризику на ринкових умовах. Іншими словами, страховик бере на себе зобов'язання здійснити відшкодування; бере за це плату, яка відповідає розміру ризику; він має реальні наміри здійснити таке страхування без будь-яких фіктивних чи схемних умов, податкового арбітражу та ін.

— Які страхові компанії увійшли до складу Федерації, які умови членства в УФУ?

— Спочатку до УФУ увійшло десять страхових компаній, сьогодні федерація об'єднує 19 провідних компаній, які працюють на класичному страховому ринку України, а саме: НАСК «Оранта», ПрАТ «АСК «ІНГО Україна», АТ «Страхова Група «ТАС» (приватне), ПАТ «УСК «Гарант-Авто», ПАТ «СК «Універсальна», ЗАТ «СК «АХА Страхування», ПрАТ «Європейське туристичне страхування», АТ «СК «Оранта-життя», ПАТ «СК «Життя та пенсія», ПАТ «СК «Українська страхова група», ЗАТ «СК «Європейський страховий альянс», ТДВ «Альянс Україна», ПрАТ СК «К'Ю БІ І Україна», ПрАТ «АСК «ІНГО Україна Життя», ПрАТ «Фідем Лайф», ПрАТ «СК «Дженералі Страхування Життя», ПрАТ «СК «Кардіф», ПрАТ «УІСК «Інвестсервіс», ПрАТ «Страхова компанія СЕБ Лайф Юкрейн» та Представництво «АОН ФІН-ЛЕНД Оі».

Членство у федерації передбачає дві ключові умови: здійснення класичного страхування і добра ділова репутація керівників та, відповідно, страхових компаній. До уваги беруться не кількісні показники, а якісні. У складі УФУ є

компанії різного масштабу, але зі спільним інтересами та баченням майбутнього страхового ринку. Це прозорий, платоспроможний, конкурентоспроможний страховий ринок. На такому ринку знайдеться місце всім компаніям, енергія яких налаштована на професійну діяльність.

Оскільки будь-які формальні вимоги мають свої недоліки, для набуття членства в УФУ потрібні рекомендації членів, що дуже важливо. Адже мова йде про об'єднання односторонців, а рекомендації дозволяють одразу виявити наявність будь-яких протиріч. І це не формальний атрибут. Крім цього, для набуття членства компанії мають не лише отримати підтримку більшості, але й щодо них не повинно бути застосовано право вето. Тобто рекомендації і право вето забезпечують УФУ від серйозних внутрішніх конфліктів.

— Хто входить до «команди» УФУ?

— По-перше, це керівники компаній, більшість з яких працює на ринку вже тривалий час. Вони знані, неодноразово займали найвищі місця у рейтингах, це люди, які мають особистий авторитет на страховому ринку. По-друге, це члени комітетів УФУ — фахівці компаній за різними напрямками. По-третє, це працівники дирекції, що так само складається з людей, які не новачки на страховому ринку і мають досвід роботи на державних посадах і на керівних посадах у страхових компаніях. Таким чином, ми маємо поєднання бізнесового досвіду і досвіду роботи на державній службі.

Від самого початку діяльності ми дотримуємося принципу рівновіддаленості дирекції від страховиків. Пропозиції щодо складу дирекції подаються різними страховиками, але, в першу чергу, з огляду на те, щоб президент, генеральний директор, заступники генерального директора були з різних сфер, не пов'язаних між собою тривалими стосунками. Це робиться для того, щоб наша команда збалансовано працювала виключно в інтересах справи без домінування чиєїсь однієї думки. Це дуже важливо для прозорості діяльності федерації, в основі якої вироблення і відстоювання спільної позиції. Тому, якщо оперувати поняттям «команда», то в ній дуже сильні особистості, професіонали, об'єднані спільною метою.

— Як будується лобістська, інформаційна діяльність і PR?

— Головний напрямок — це розроблення правових актів і сприяння їх прийняттю. Всі основні ініціативи УФУ оприлюднюються. Ми дуже сер-

йозно підійшли до створення нашого сайту і вважаємо його інструментом комунікації з суспільством. Сайт дає повну інформацію про діяльність федерації. Ми намагаємося не просто інформувати про нашу діяльність, а й надавати суспільству важливу інформацію для того, щоб мислячі люди могли приймати для себе ті чи інші рішення чи робити певні висновки. Дуже важливо не нав'язувати суспільству свою думку, а намагатися забезпечити необхідною інформацією.

— Яким чином налагоджуєте співпрацю зі страховими компаніями — учасниками УФУ?

— Наша взаємодія багаторівнева, вона включає двосторонні консультації чи допомогу у вирішенні тих чи інших проблем. Наприклад, якщо виникає серйозна проблема, то страховики можуть на прес-конференції заявити свій протест проти утисків члена федерації. А робочий механізм співпраці — це комітети, у них відбувається обговорення тих чи інших рішень, які приймаються органами управління. Це дозволяє утримувати необхідний професійний рівень. Дуже важливими є консультації керівників компаній, тому що деякі питання стосуються рівня експертів, а інші — керівників. Ми проводимо серйозні консультації на обох рівнях.

Остаточні ж рішення з ключових питань — це вже компетенція Президії і загальних зборів.

— Які переваги членства у вашій Федерації перед іншими професійними об'єднаннями?

— На мою думку, «відчуття ліктя», взаємопідтримка, професійний діалог на високому рівні, вироблення спільної позиції щодо вирішення як поточних, так і стратегічних питань розвитку страхового ринку, можливість вплинути на процеси, які відбуваються у державі і стосуються страхування — це ті найголовніші цінності, які мотивують страховиків щодо членства у Федерації.

Кожен з наших членів розуміє, що рішення та ініціативи Федерації спрямовані в майбутнє, відповідають європейським принципам і в кінцевому рахунку призведуть до того, що всі члени Федерації зможуть здійснювати повноцінну діяльність і отримають можливість реалізувати свій потенціал.

— Що для Вас важливіше: збільшення членства чи жорсткіші вимоги до вступаючих до складу УФУ?

— Минулого року чисельність Федерації

зросла удвічі. Безумовно, це збільшило і навантаження на виконавчий орган. Але, з іншого боку, зміцнило Федерацію у суспільному плані, надало більшої вагомості пропозиціям, оскільки вони спираються на думку переважної частини класичного ринку страхування.

Ми не переслідуюмо мету збільшити членство будь-якою ціною і ніколи не відступаємо від основоположних принципів, які лягли в основу створення Федерації.

Сьогодні частка членів УФУ перевищує 50 %. Ми вітаємо кожного страховика, який для себе прийняв рішення приєднатися до колективу однодумців і взяти участь у розбудові власного професійного дому. Разом з тим, якщо існують неантагоністичні суперечності між тими, хто планує вступати, і членами УФУ, то ми намагаємося такі суперечності розв'язувати, йдучи на всі прийнятні компроміси. Якщо ж мова йде про антагоністичні суперечності, то вони не можуть бути розв'язані апіорі, від своїх принципів ми відступитися не можемо і повторювати помилки минулого теж не будемо.

— Ваші стосунки з іншими об'єднаннями страховиків. Плюси і мінуси присутності на ринку трьох професійних об'єднань.

— Наша Федерація не конкурує, ми лише робимо свою справу. Відповідно, в усіх випадках, коли нам вдається виробити спільну позицію, ми, як кажуть, з відкритим забралом ідемо на співпрацю. Таких прикладів є багато: і стосовно Податкового кодексу, і об'єднання зусиль у Моторному бюро для запровадження системи фінансового моніторингу за станом страховиків — членів бюро, і переліцензування страховиків, і багато інших, де ми демонстрували нашу готовність до співпраці. Більше того, ми ініціювали меморандум про співробітництво між об'єднаннями страховиків (щоправда, не з нашої вини його не було підписано). Тому, на мій погляд, у присутності на страховому ринку трьох професійних об'єднань переважають плюси. Мінус у тому, що у органів влади завжди є можливість використати давно відомий принцип «розділяй і владарюй». Проте головний позитив у тому, що чітко виражені непоєднувані інтереси тих чи інших груп страховиків. Якщо на ринку присутнє одне об'єднання, як це було колись, в такому разі кожна група тихо лобіює свої інтереси і таке об'єднання є віртуальним. А за наявності кількох об'єднань всі інтереси чітко висловлено, суспільство може зорієнтуватися. І найголовніше — ми не витрачаємо час на безплідні дискусії при

виробленні позиції і розробленні наших рішень, наш ресурс використовується ефективно. Ми працюємо в колі однодумців, випрацьовуємо свою позицію щодо того чи іншого документу, тієї чи іншої ситуації, а потім проводимо консультації з колегами з інших об'єднань. Ми ніколи не відступаємо від своїх позицій, але якщо є можливість іти на компроміс, не порушуючи засадничих речей, ми це завжди робимо, і саме це дозволяє чітко витримувати встановлену «планку».

Таким чином, у влади є можливість спиратися на здорові сили на страховому ринку, щоб швидше рухатися вперед. Або ж, навпаки, спиратися на тих, хто намагається «законсервувати» ситуацію.

— Діяльність федерації в кризових умовах: чи були зміщені акценти і в якому напрямі?

— Безумовно, криза вплинула на діяльність членів УФУ. Рішення про створення Федерації було прийняте влітку 2008 року, коли про кризу ще практично ніхто не говорив, а реєстрація проходила у період, коли криза вже почала поширюватися. Тому довелося частину ресурсу витратити спочатку на розроблення пропозицій і заходів щодо недопущення кризи, пом'якшення її наслідків, а зараз — і щодо подолання кризи. Частину зусиль було спрямовано на вирішення питань з депозитами, розміщеними страховиками у проблемних банках. Оскільки це кошти страхових резервів, їх замороження призвело до втрати ліквідності багатьма страховиками. Але при цьому ми все одно не «зациклилися» на кризі, розуміючи, що вона мине. Криза допомогла у сприйнятті того, що раніше не сприймалося суспільством та страховим співтовариством, наприклад, щодо необхідності більш суворих вимог до платоспроможності, прозорості, якості страхових послуг. Це навіть полегшило прийняття деяких рішень.

— Які напрями роботи, окрім лобювання, реалізує ваше об'єднання (сервісні центри, семінари, юридична допомога, передліцензійна підготовка документів тощо)?

— Основні напрями нашої діяльності затверджені загальними зборами, і в першу чергу — це розроблення проектів законів, на базі яких буде діяти страховий ринок України протягом найближчих років.

Окремими з перелічених Вами повноважень наділяються саморегульвні організації. На страховому ж ринку немає СРО, яка б мала відповід-

ний статус. Не маючи повноважень, отриманих від держави, водночас ми здійснюємо значний обсяг роботи щодо саморегулювання відповідно до повноважень, делегованих страховиками — членами Федерації. Зокрема, ми проводимо велику аналітичну роботу щодо аналізу звітності, яку надають нам страховики. УФУ отримує інформацію не тільки щоквартально, в обсязі, який надається Держфінпослуг, а й за власними формами — помісячно. Ця інформація дозволяє нам відслідковувати тенденції на ринку і значно раніше реагувати на зміну ситуації.

Крім того, УФУ здійснює щоквартальне прогнозування розвитку страхового ринку, що допомагає страховикам формувати власні бізнес-стратегії. Наприклад, на поточний рік ми прогнозуємо приріст класичного страхового ринку близько 5 %, що вдвічі нижче за рівень інфляції, прогнозований урядом. Це означає, що, не дивлячись на номінальний приріст в цілому, говорити про впевнений вихід з кризи передчасно.

До інших саморегульованих повноважень можна віднести також вироблення стандартів врегулювання збитків, встановлення спільно з Українським кредитно-банківським союзом правил співробітництва страховиків та банків, запровадження спільно з Всеукраїнською асоціацією імпортерів і дилерів механізму взаємодії страховиків та учасників автомобільного ринку з метою підвищення якості послуг ремонту застрахованих автомобілів, розгляд скарг клієнтів на дії членів УФУ.

— Взаємодія УФУ з регулятором. Яких змін чекає страховий ринок? Що, на Вашу думку, перешкоджає повноцінному розвитку ринків фінансових послуг? Наведіть, будь ласка, позитивні приклади, коли регулятор сприяє розвитку ринку, і негативні — коли йде зворотній процес.

— Повноцінному розвитку ринку перешкоджає неефективне державне регулювання і нагляд. На сьогодні ситуація, порівняно з минулим роком, «заморожена»: гірше не стало, проте і руху вперед ми не бачимо.

Стосовно ж самого поняття «регулятор», то УФУ пропонує розділити поняття «орган регулювання» і «орган нагляду», розуміючи, що регулювання — це встановлення правил гри, а нагляд — це контроль за їх дотриманням. На нашу думку, не може єдиний орган і встановлювати правила, і контролювати їх виконання. Одночасно ми пропонуємо посилити інституційну спроможність органу нагляду, його незалежність. Зокрема, цьо-

му сприятиме прийняття відповідного Закону, який за поданням Президента України зараз опрацьовується у Верховній Раді. Згідно з новою Конституцією, органи нагляду мають бути переведені в юрисдикцію Президента. Це суттєво підвищить статус органів нагляду і, зокрема, Держфінпослуг. Крім того, після такого «перезавантаження», орган нагляду повинен набути достатніх для здійснення ефективного нагляду ресурсів та повноважень, в тому числі й високопрофесійний склад. Реалізація ж державної фінансової політики вже сьогодні покладена на Міністерство фінансів, яке може цілком виконувати й повноваження щодо регулювання. Вироблення і реалізація політики у будь-якій сфері — це політична діяльність, і її має здійснювати Кабінет міністрів та уповноважений ним орган. У результаті матимемо збалансовану систему: незалежний високий статус органу нагляду, забезпеченого ресурсами і кадрами, та відповідна державна політика, спрямована на підвищення ролі страхування і використання суспільством всіх переваг такого стану речей. Саме такі зміни ми пропонуємо і будемо активно їх домагатися. Тому що на тій основі, на якій сьогодні працює Держфінпослуг, ефективна повноцінна робота практично неможлива.

Останню тезу наочно підтверджує ситуація з переглядом лімітів відповідальності, базового платежу та коригуючих коефіцієнтів за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. З одного боку, зросла соціальна спрямованість цього виду страхування внаслідок підвищення лімітів відповідальності, підвищилися вимоги до страховиків, вартість страхування була приведена у відповідність до реальних умов. Проте через безконтрольний та нічим не обмежений демпінг, який по суті повністю нівелював позитивний ефект цього рішення, ризики банкрутства у зв'язку з його прийняттям ще більше зросли. Страховики, які працюють з дотриманням всіх встановлених правил страхової діяльності, опинилися двічі в невігідному становищі: через недобросовісну цінову конкуренцію, яка знаходиться за межами дозволеної законом вартості полісу та призводить до перерозподілу ринку на користь завідомо неплатоспроможних компаній, а також через велику загрозу нових банкрутств на цьому ринку та значних виплат з гарантійного фонду МТСБУ.

— УФУ бере активну участь у підготовці оновленого профільного законодавства. Підсумуйте цю діяльність.

— Асоціацію «Українська федерація ubezpieczenia» створено наприкінці 2008 року. Фактично ми відпрацювали повних два роки. Важливо, що діяльність нашої федерації будується на чітко визначених пріоритетах. Щороку загальні збори затверджують основні напрямки роботи, а Президія — план роботи на весь рік, на яких і концентруються усі ресурси. А підсумки діяльності федерації ми розглядаємо щомісяця.

З появою УФУ тема розвитку класичного страхування і заходів, які б забезпечили рух у цьому напрямку, набула нового звучання. Ми називаємо речі своїми іменами. Відповідно, кожен проект нормативно-правового акту ретельно аналізується на предмет його впливу на класичне страхування. Щодо кожного з таких документів висловлюється чітка позиція з конкретними зауваженнями, і навіть в тому разі, якщо це комусь не подобається чи навіть загрожує зворотною негативною реакцією.

Проголосивши основні напрямки діяльності, ми напрацювали чіткі конкретні документи, які бути надіслано на розгляд до Верховної Ради, Кабінету міністрів, органу нагляду, міністерств та відомств. Для прикладу можу навести напрацьований УФУ пакет документів щодо агрострахування, включаючи проект концепції, проект Закону з пропозиціями на друге читання, проект установчих документів про створення об'єднання страховиків, які спеціалізуються на агрострахуванні, і фінансову модель.

Інший приклад — пропозиції УФУ щодо оновлення профільного законодавства про страхування, проект Закону щодо оздоровлення страхового ринку, подолання наслідків кризи. Зараз ми працюємо над новою редакцією «Закону про страхування» і завершили роботу над проектом Стратегії розвитку страхового ринку на 2011–2020 роки, яку винесено на широке обговорення. Саме робота над Стратегією дозволила нам уточнити підходи до багатьох проблем, виявити недоліки в організації роботи з державного регулювання, нагляду і розвитку страхового ринку та визначити шляхи їх подолання.

Під час роботи над Податковим кодексом УФУ послідовно готувала пропозиції до всіх п'яти редакцій, ця робота була скоординована з іншими об'єднаннями страховиків, вона триває і зараз. Як наслідок, нам вдалося спільними зусиллями відстояти більш-менш пристойні правила оподаткування. Звичайно, є проблеми, які потребують вирішення, але, порівняно із загрозами, які були раніше, ситуація є прийнятною.

Також Федерацією підготовлено конкретні комплексні пропозиції щодо законопроекту з пенсійної реформи, який наразі розглядається у Верховній Раді. Пропозиції УФУ є ринково орієнтованими, забезпечують більш ефективну систему пенсійного забезпечення і досягнення ефекту синергії, коли пенсійна реформа вирішує завдання не тільки суто пенсійного забезпечення, але завдяки їй знижується ціна такого забезпечення, а суспільство отримує можливість максимально ефективно використати той ресурс, який воно отримує в результаті розвитку системи пенсійного забезпечення. Це у першу чергу стосується довгострокового страхування життя і використання інфраструктури, яку страховики життя на сьогодні уже створили.

УФУ підготовлено пропозиції та зауваження до відповідного законопроекту, зокрема, УФУ наполягає на більш широкому залученні страховиків життя до розбудови другого і третього рівня пенсійного забезпечення. Крім цього, у 2010 році Українською федерацією ubezpieczenia підписано Договір про співробітництво з Українською асоціацією інвестиційного бізнесу, метою якого, зокрема, є впровадження в Україні другого рівня пенсійної реформи за участю страховиків життя у якості адміністраторів відкритих НПФ, одноосібними власниками яких вони є.

Також актуальними є питання розкриття інформації страховиками, удосконалення відносин страховиків і банків, підвищення прозорості та передбачуваності нагляду та багато іншого.

Деякі з цих питань на сьогодні — це вже питання не страхового ринку, а стратегічних реформ, які перебувають на контролі у Президента країни.

Ринок потребує затвердження стратегії розвитку страхування на найближчі 10 років, оскільки структурні зміни на страховому ринку потребують часу, залучення капіталу, нових технологій, у тому числі й інформаційних, та структурної перебудови галузі. А така робота має вестись на основі серйозного документа.

Якщо влада і ринок спрямують максимум зусиль на цивілізований розвиток страхового ринку, то протягом найближчих десяти років частка страхування у ВВП збільшиться в рази. За нашими оцінками, до 5%. А це — інвестиції у вітчизняну економіку в розмірі щонайменше 80 млрд. грн., з яких 30 млрд. грн. — довгострокові. А найголовніше — суспільство, економіка, окреме підприємство чи домогосподарство отримують повноцінну можливість захистити свої майнові інтереси від найнесприятливіших подій.

III ОБЛАСНИЙ СВИСТУНІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ ПОЕЗІЇ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Пам'ятники генію і пророку українського народу Тарасу Шевченку є в Києві, Вашингтоні, Ванкувері, Буенос-Айресі, Луганську та в с.Свистунівка Сватівського району Луганської області. До речі, перший в Луганській області.

Тому тут 22 травня 2011 року зібралися просвітяни, сільська громада, учні сільської школи для проведення обласного фестивалю поезії Т.Г. Шевченка.

Голова оргкомітету Євген Дзюба (голова районного осередку товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, голова спостережної ради КС «Сватова-Лучка») відкрив цьогорічний фестиваль поезії Тараса Шевченка. Учасників творчого свята привітали очільники районної ради, райдержадміністрації, міськради та сільський голова. Учні сільської школи поставили виставу за мотивами творів Т.Г. Шевченка. Було покладено квіти до пам'ятника Великого Кобзаря.

Далі дійство перемістилося до міста Сватового, в Молодіжний центр. Зала була переповнена учасниками фестивалю та глядачами, люди стояли навіть у проходах. Забігаючи наперед, скаже-

мо, що міський голова Є. Рибалко запросив учасників провести майбутній IV фестиваль у залі міськради, який вміщує близько 200 глядачів.

Якщо на першому фестивалі поезії було 57 учасників, а на другому — 69, то на цьогорічний надійшло 124 заявки на участь від усіх шкіл міста і району, а також з гімназії № 42 м. Луганська та Центру дитячої та юнацької творчості з м. Северодонецька.

Конкурси проходили у трьох номінаціях: поезія Т.Г. Шевченка, поезія про Т.Г. Шевченка, Україну, рідну мову, рідний край та вірші про

Сватове (за пропозицією міського голови).

Журі фестивалю очолював заслужений працівник освіти, викладач Луганського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка, голова обласного осередку товариства «Просвіта» Володимир Семистяга. До журі також увійшли поети-просвітяни с. Свистунівки, міст Сватового та Северодонецька.

Загалом усе дійство з чудовим прологом було організоване учнями Сватівської ЗОШ № 6.

Як пізніше зазначили члени журі, рівень учасників з кожним роком зростає. Боротьба за призові місця стає дедалі напруженішою, майже кожен виступ супроводжувався бурними оплесками глядачів.

За результатами конкурсу кожен учасник отримав книгу просвітянина, лікаря з Луганська Ігоря Саєнка та часопис «Козацька варта» Східно-Українського козацтва.

Переможці отримали грамоти, останнє видання «Кобзаря», «Короткий тлумачний словник сучасної української мови» видавничого центру «Просвіта» та грошові винагороди від 100 до 400 грн.

Перше місце в головній номінації зайняла учениця Нижньо-Дуванської ЗОШ Єлизавета Абросімова за вірш «Наймичка», яка, крім нагород, отримала кошти для поїздки разом зі своєю вчителькою української мови до київського музею Т.Г.Шевченка. Два других місця також вибороли представниці Нижньо-Дуванської ЗОШ Надія Шаптилова та Катерина Должанова за вірші «Великий Мох» та «Тополя». Третє місце поділили Людмила Підпригора, учениця Сватівської гімназії ім. В.Сосюри, та Софія Чумак, учениця Сватівської ЗОШ № 6 за вірші «Утоплена» та «І мертвим, і живим».

За оригінальність виконання пісні «Тече вода

з-під явора» нагороду отримала Аліна Топчій, учениця Сватівської гімназії ім. В.Сосюри.

Також було відзначено виступи Валерії Жарко, Аделіни Лебедевої, учениць Сватівської ЗОШ № 2 за вірш «Тополя», та Марії Терновської, учениці гімназії № 42 м. Луганська за вірш «Подражаніє П псалму».

У другій номінації перше місце зайняла Наталка Мохонько, учениця Сватівської ЗОШ № 6 за вірш Глафії Гладких «Звернення до України». Друге місце поділили Катерина Лук'яненко, учениця Сватівської ЗОШ № 6, та Ілона Загоруйко з Містківської ЗОШ за власні вірші «Балада про Тараса» та «Український небокрай». Третє місце отримали Дар'я Носаль, учениця Сватівської ЗОШ № 6, за власний вірш «Український Прометей», Валерія Костенко, учениця Сватівської ЗОШ № 6 за вірш Дмитра Павличка «Молитва», Антон Савченко, учень 5 класу з м. Северодонецька за вірш О. Радченко «Кобзар».

В номінації «Вірші про Сватове» перше місце і цінний подарунок від міського голови отримала Ніна Каламайко, учениця Сватівської ЗОШ № 6, за власний вірш «Я славлю сватівських жі-

нок». Друге місце — у Христини Мартинової, учениці Сватівської гімназії ім. В. Сосюри за власний вірш «Моя країна мила». Третє місце виборолла Катерина Карпова з м. Сєверодонецька за вірш сватівчанина В. Пивоварова «Мне снилось Сватове».

За національне вбрання четверо учасників — Юлія Посохова та Антон Савченко (Сєверодонецьк), Дар'я Титаренко, учениця Сватівської гімназії ім. В. Сосюри, Валентин Соболь, учень Нижньо-Дуванської ЗОШ — отримали чудові альбоми «Український живопис» та грошові премії.

Журі високо оцінило організацію фестивалю, зростаючий рівень конкурсантів. Цікаво, що серед 92 номінантів (учнів перших — десятих класів) було 16 хлопців, але журі відмітило лише одного.

В рамках фестивалю велику кількість подарунків від товариства «Просвіта» (книги, плакати з національною символікою, касети, диски) отримала Свистунівська ЗОШ, ЗОШ № 6 м. Сватового, Містківська ЗОШ, Сватівська районна бібліотека, Сватівська школа мистецтв ім. В.Зінкевича, Сватівський народний дім «Свато-

ва-Лучка», Сватівський молодіжний центр, дитячі садочки м. Сватового, Сєверодонецький центр, Луганська гімназія № 42, Сватівська обласна школа-інтернат.

Спонсорами цього чудового дійства виступили Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Т.Г.Шевченка, народний депутат України Павло Мовчан, Українська Світова Кооперативна Рада (Президент УСРК Ігор Ляшок, США), Національна асоціація кредитних спілок України (Президент Петро Козинець), кредитна спілка «Українська народна каса «Сватова-Лучка», м. Сватове), Наталія Корнева, Свято-Покровська парафія УАПЦ м. Сватового, о. Дмитрій Романків, представники Українського козацтва м. Стаханів, Сергій Борисенко та Анатолій Кузовенін (м.Сватове), ПП Володимир Гордієнко, Ігор Саяпін, Сергій Авалян, Світлана Озерова, Олена Степанова, Євген Дзюба. Значну підтримку надали голова Сватівської РДА Володимир Мормуль та Сватівський міський голова Євген Рибалко.

Медіа супровід: журнал «Бюлетень кредитних спілок України» (м.Київ), газета «Слово просвіти» (м.Київ), газети «Юність Слобожанщини», «Голос громади», «Новини Сватівщини», «Сватівські відомості» (м. Сватове), «Козацька Рада» (м.Алмазне), Сватівська телерадіокомпанія.

Євген Дзюба, голова спостережної Ради КС «Українська народна каса «Сватова-Лучка», голова оргкомітету фестивалю

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ У КРЕДИТНИХ СПІЛКАХ

Пропонуємо вашій увазі деякі рекомендації щодо податкового обліку в кредитній спілці, які ґрунтуються на нормативних документах та матеріалах Єдиної бази податкових знань, розміщеної на офіційному сайті Державної податкової служби України. Але, враховуючи вимоги Податкового кодексу України в частині податкових консультацій, наполегливо рекомендуємо надавати запити до місцевих, обласних та головної ДПС з усіх податкових питань, що виникають у процесі роботи.

Штрафні санкції за працевлаштування? Обмежуємося додатковим звітом

Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», який набрав чинності з 01.01.2011 року, внесено зміни та доповнення до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме: статтею 35 Закону передбачено обов'язкове подання до центру зайнятості в установленому порядку відомостей про прийняття на роботу працівників (звіт за ф.5-ПН), а статтею 38 встановлено відповідальність працедавця за несвоєчасне подання або неподання цих відомостей.

За порушення зазначених вимог законодавства встановлена адміністративна відповідальність, яка передбачена статтею 165-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема: «Порушення посадовими особами підприємств, установ, організацій, фізичними особами, які використовують найману працю, порядку використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; несвоєчасне або неповне їх повернення; несвоєчасне подання або неподання визначених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» відомостей, подання недос-

товірних відомостей про використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття — тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті ж дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з правопорушень, зазначених у частині першій цієї статті, тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Задля уникнення адміністративної відповідальності наголошуємо керівникам підприємств, установ та організацій на обов'язковості своєчасного подання до центру зайнятості звітів про прийнятих працівників за формою 5-ПН. Форма складається щодавно за періоди: з 1 до 10, з 11 до 20, з 21 по останнє число звітного місяця і подається не пізніше 3-го дня після закінчення звітної декади.

Одночасно нагадуємо, що відповідно до п.4 ст. 20 Закону України «Про зайнятість населення», підприємства, установи і організації, незалежно від форми власності, повинні у повному обсязі подавати інформацію про прийнятих працівників до центрів зайнятості згідно з формою № 5-ПН «Звіт про прийнятих працівників». Цією ж статтею Закону передбачено, що підприємства, установи й організації, незалежно від форми власності та господарювання, повинні, при наявності вакансій, у повному обсязі подавати центрам зайнятості «Звіт про наявність вакансій» за формою № 3-ПН, у тому числі призначених для працевлаштування інвалідів.

Новий податок. Збір за спеціальне використання води

З 01.01.2011 року всі суб'єкти господарювання, незалежно від форм власності (в тому числі кредитні спілки), у разі укладення договору на поставку води з орендодавцем або безпосередньо з постачальником води, є платниками збору за спеціальне використання води.

Стаття 323. Платники збору

323.1. Платниками збору є водокористувачі — суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відді-

лення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи — підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва.

Стаття 326. Порядок обчислення збору

326.2. Збір обчислюється виходячи з фактичних обсягів використаної води (підземної, поверхневої, отриманої від інших водокористувачів) водних об'єктів з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування, лімітів використання води, ставок збору та коефіцієнтів.

За обсяги води, переданої водокористувачем — постачальником іншим водокористувачем без укладення з останніми договору на поставку води, збір обчислюється і сплачується таким водокористувачем — постачальником.

Стаття 328. Порядок сплати збору

328.1. Базовий податковий (звітний) період для збору дорівнює календарному кварталу.

328.2. Платники збору обчислюють суму збору наростаючим підсумком з початку року та складають податкові декларації за формою, встановленою в порядку, передбаченому статтею 46 цього Кодексу.

328.3. Податкові декларації збору подаються платниками збору органам державної податкової служби у строки, визначені для квартального податкового (звітного) періоду, за місцем податкової реєстрації.

328.5. Філії, відділення, інші відокремлені підрозділи водокористувача, які мають банківські рахунки, ведуть окремий бухгалтерський облік своєї діяльності, складають окремий баланс, подають податкові декларації та сплачують збір за своїм місцем податкової реєстрації.

328.6. Якщо до складу водокористувача входять структурні підрозділи, які не мають банківських рахунків, не ведуть окремого бухгалтерського обліку своєї діяльності, не складають окремого балансу, то декларації збору подаються і збір вноситься водокористувачем, до складу якого входять такі структурні підрозділи, за місцем знаходження водних об'єктів та за ставками

збору, встановленими для цих водних об'єктів.

328.7. Платники збору подають одночасно з податковими деклараціями органам державної податкової служби копії дозволу на спеціальне водокористування, договору на поставку води та статистичної звітності про використання води.

Наводимо відповіді, розміщені на офіційному сайті ДПС щодо цього питання:

Питання. Хто є платниками збору за спеціальне використання води?

Коротка відповідь: Діє з 01.01.2011. Платниками збору за спеціальне використання води є водокористувачі — суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи — підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва. У разі якщо водокористувачі, які повністю утримуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, використовують обсяги води для господарської діяльності, направленої на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, збір обчислюється на загальних підставах з усього обсягу використаної води з урахуванням обсягу втрат води в їх системах постачання.

Повна відповідь: Діє з 01.01.2011 Відповідно до п. 323.1 ст. 323 розділу XVI Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755 (далі — ПКУ) платниками збору за спеціальне використання води є водокористувачі — суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи — підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва. Філії, відділення, інші відокремлені підрозділи водокористувача, які мають банківські рахунки, ведуть окремий бух-

галтерський облік своєї діяльності, складають окремий баланс, подають податкові декларації та сплачують збір за своїм місцем податкової реєстрації (п. 328.5 ст. 328. ПКУ). Якщо до складу водокористувача входять структурні підрозділи, які не мають банківських рахунків, не ведуть окремого бухгалтерського обліку своєї діяльності, не складають окремого балансу, то декларації збору подаються і збір вноситься водокористувачем, до складу якого входять такі структурні підрозділи, за місцем знаходження водних об'єктів та за ставками збору, встановленими для цих водних об'єктів (п. 328.6 ст. 328. ПКУ). У разі якщо водокористувачі, які повністю утримуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, використовують обсяги води для господарської діяльності, направленої на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, збір обчислюється на загальних підставах з усього обсягу використаної води з урахуванням обсягу втрат води в їх системах постачання (п. 326.13 ст. 326 ПКУ).

Питання. Чи є платником збору за спеціальне водокористування СГ у разі використання води лише для задоволення власних питних та санітарно-гігієнічних потреб?

Коротка відповідь: Діє з 01.01.2011. Суб'єкт господарювання, що використовує воду лише для задоволення власних питних та санітарно-гігієнічних потреб, є платником збору за спеціальне водокористування.

Повна відповідь: Діє з 01.01.2011. Відповідно до п. 323.1 ст. 323 розділу XVI Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755 (далі — ПКУ) платниками збору є водокористувачі — суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи — підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва. Згідно із пп. 324.4.1. п. 324.4. ст. 324. ПКУ збір не справляється за воду, що використовується для задоволення питних і санітарно-гігієнічних потреб населення (сукупності людей, які знаходяться на даній території в той чи інший період часу,

незалежно від характеру та тривалості проживання, в межах їх житлового фонду та присадибних ділянок). Таким чином, суб'єкт господарювання, що використовує воду лише для задоволення власних питних та санітарно-гігієнічних потреб, є платником збору за спеціальне водокористування.

Питання. Хто є платником збору за спеціальне використання води у разі сплати орендарем комунальних послуг (у т.ч. плати за використання водних ресурсів, передбаченої згідно з договором оренди приміщення), за умови якщо орендодавцем укладено договір на поставку води?

Коротка відповідь: У разі сплати орендарем орендодавцю за договором оренди комунальних послуг (в тому числі плати за користування водою), платником збору за спеціальне використання води є орендодавець. При цьому орендар буде вторинним водокористувачем і платником збору за спеціальне водокористування у разі укладання договору на поставку води.

Повна відповідь: Згідно із п. 323.1 ст. 323 розділу XVI «Збір за спеціальне використання води» Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (далі — ПКУ) платниками збору є водокористувачі — суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи — підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва. Відповідно до п. 326.2 ст. 326 ПКУ збір обчислюється виходячи з фактичних обсягів використаної води (підземної, поверхневої, отриманої від інших водокористувачів) водних об'єктів з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування, лімітів використання води, ставок збору та коефіцієнтів. За обсяги води, переданої водокористувачем — постачальником іншим водокористувачам без укладення з останніми договору на поставку води, збір обчислюється і сплачується таким водокористувачем — постачальником. Згідно із п. 326.12 ст. 326

ПКУ органи, що видають дозволи на спеціальне водокористування, щороку до 20 січня подають органам державної податкової служби та органам водного господарства інформацію про водокористувачів, яким видано такі дозволи. Водокористувачі, яким видано дозволи на спеціальне водокористування та які здійснюють постачання води іншим водокористувачам, щороку до 20 січня подають органам державної податкової служби та органам водного господарства перелік водокористувачів — абонентів. У разі зміни умов водокористування, видачі протягом року нових дозволів на спеціальне водокористування, укладення договорів на поставку води водокористувачі, які отримали переоформлені дозволи на спеціальне водокористування, договори на поставку води, зобов'язані протягом 10 днів повідомити про це органам державної податкової служби та органам водного господарства. Таким чином, у разі сплати орендарем орендодавцю за договором оренди комунальних послуг (в тому числі плати за користування водою), платником збору за спеціальне використання води є орендодавець. При цьому орендар буде вторинним водокористувачем і платником збору за спеціальне водокористування у разі укладання договору на поставку води.

Оподаткування спадщини

Починаючи з 1 січня 2011 року, кредитна спілка як фінансова установа, відповідно до вимог Податкового кодексу України, виступає податковим агентом по сплаті Податку з доходів фізичних осіб з суми вкладу та процентів, отриманих у спадщину:

174.5. У разі успадкування права на вклад у банку (небанківській фінансовій установі) відповідно до статті 1228 Цивільного кодексу України податковим агентом є такий банк (небанківська фінансова установа).

Відповідно до статті 174.2.1 ПКУ:

174.2. Об'єкти спадщини оподатковуються:

174.2.1. за нульовою ставкою:

а) вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення.

Ставка податку становить 0 %, якщо спадкоємці є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення. Відповідно до п. 14.1.263 ПКУ:

14.1.263. членами сім'ї фізичної особи пер-

шого ступеня споріднення вважаються її батьки, чоловік або дружина, діти, у тому числі усиновлені. Інші члени сім'ї фізичної особи вважаються такими, що мають другий ступінь споріднення;

Ставка податку становить 5 %, якщо вклад успадковується особами, які не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення:

174.2.2. за ставкою, визначеною пунктом 167.2 статті 167 цього Кодексу, вартість будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцями, які не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення;

167.2. Ставка податку становить 5 відсотків бази оподаткування щодо доходу, нарахованого як...

Ставка податку становить 15 %, тільки у випадках, наприклад, якщо вкладник кредитної спілки виїхав на ПМЖ за кордон, залишивши вклад в кредитній спілці та помер або не виїжджав за кордон, але залишив вклад сину, який офіційно проживає за кордоном.

174.2.3. за ставками, визначеними в пункті 167.1 статті 167 цього Кодексу, для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента.

167.1. Ставка податку становить 15 відсотків бази оподаткування щодо доходів, одержаних (крім випадків, визначених у пунктах 167.2-167.4 цієї статті), у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються (надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграну у державну та недержавну грошову лотерею, виграну гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

Необхідно також зауважити, що Податок утримується з об'єкта спадщини, спадкоємцю виплачується різниця між об'єктом спадщини та утриманим податком, що відображається в податковому розрахунку з ознакою 113 — якщо спадкоємець першого ступеня споріднення та з ознакою 114 — якщо спадкоємець другого ступеня споріднення.

Наприклад:

Відповідно до заповіту, вклад померлого члена КС в сумі 10000 грн., вкладений під 24 % річних, має розподілитися між сином та сестрою в розмірі 30 % від суми вкладу з процентами — сестрі та 70 % від суми вкладу та нарахованими процентами сину.

Відображення в бухгалтерському обліку

Дата	Проведення	Сума	Зміст проведення
29.06.2011	Дт 686-2 Кт 689-1	10000	Виключення особи з членів КС в зв'язку зі смертю. Підстава - рішення спостережної ради або правління. Визнання заборгованості.
29.06.2011	Дт 684-1 Кт 689-2	1200	Виключення особи з членів КС в зв'язку зі смертю. Підстава - рішення спостережної ради або правління. Визнання заборгованості.
29.06.2011	Дт 411 Кт 689-1	10	Виключення особи з членів КС в зв'язку зі смертю. Підстава - рішення спостережної ради або правління. Визнання заборгованості.
29.06.2011	Дт 689-1 Кт 685	7007,00	Визнання заборгованості 70 % перед спадкоємцем Шевченко К.М. відповідно до заповіту
29.06.2011	Дт 689-2 Кт 685	840,00	Визнання заборгованості 70 % перед спадкоємцем Шевченко К.М. відповідно до заповіту
29.06.2011	Дт 689-1 Кт 685	3003,00	Визнання заборгованості 30 % перед спадкоємцем Петровською С.М. відповідно до заповіту
29.06.2011	Дт 689-2 Кт 685	360,00	Визнання заборгованості 30 % перед спадкоємцем Петровською С.М. відповідно до заповіту
29.06.2011	Дт 685 Кт 641-13	168,15	Утримання ПДФО зі спадкоємця Петровської С.М. (другий ступінь споріднення)
29.06.2011	Дт 641-13 Кт 311	168,15	Сплата ПДФО зі спадщини
29.06.2011	Дт 685 Кт 301	3194,85	Виплата спадщини спадкоємцю Петровській С.М.
29.06.2011	Дт 685 Кт 301	7847,00	Виплата спадщини спадкоємцю Шевченко К.М.

Відображення в податковому обліку

№ з/п	Податковий номер або серія та номер паспорта*	Сума нарахованого доходу (грн., коп.)	Сума виплаченого доходу (грн., коп.)	Сума утриманого податку (грн., коп.)		Ознака доходу
				нарахованого	перерахованого	
1	2	3а	3	4а	4	5
	1 ш е в ч е н к о	7847	00	-	-	113
	2 п е т р о в с ь к а	3363	85	168	15 168	114

За матеріалами науково-практичної конференції з актуальних питань діяльності кредитних спілок, що проходила 20-28 червня 2011 року в м. Севастополі під егідою НАКСУ. Розробник Наталія АКСЬОНОВА.

ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ

Види податкових перевірок

Згідно зі ст. 75 Податкового кодексу України (ПКУ), податкові органи мають право на проведення камеральних, документальних (планових або позапланових; виїзних або не-виїзних) та фактичних перевірок. Камеральні та документальні перевірки проводяться органами Державної податкової служби (ДПС) у межах їх повноважень виключно у випадках та в порядку, установлених ПКУ, а фактичні перевірки – ПКУ та іншими законами України, контроль за дотриманням яких покладено на органи ДПС.

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні органу ДПС **виключно на підставі даних**, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків. Така перевірка проводиться посадовими особами органу ДПС без будь-якого спеціального рішення керівника такого органу або направлення на її проведення. Камеральній перевірці підлягає вся податкова звітність суцільним порядком. Згода платника податків на перевірку та його присутність під час проведення камеральної перевірки не обов'язкова.

Документальною вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати всіх передбачених ПКУ податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин із працівниками (найманими особами).

Документальна перевірка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи ДПС, а також отриманих у встановлено-

му законодавством порядку органом ДПС документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків.

Документальна **планова** перевірка проводиться відповідно до плану-графіка перевірок, а документальна **позапланова** перевірка не передбачається у плані роботи органу державної податкової служби і проводиться за наявності хоча б однієї з обставин, визначених ПКУ.

Документальною **виїзною перевіркою вважається** перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням платника податків чи місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така перевірка. Документальною **невиїзною перевіркою вважається** перевірка, яка проводиться у приміщенні органу Державної податкової служби.

Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника.

Кожна із зазначених типів перевірок (крім камеральної) призначається наказом керівника органу податкової служби, на обліку в якому перебуває платник податків, що буде перевірятися. Копія наказу перед початком перевірки повинна бути вручена платнику податків або його законним представникам.

На відміну від чинного у 2010 році законодавства, у п. 73.5 розд. II ПКУ зустрічні перевірки тепер набули статусу зустрічних звірок. Зустрічні звірки не є перевірками і проводяться в порядку, визначеному Кабінетом міністрів України. За результатами зустрічних звірок складається довідка, яка надається суб'єкту господарювання в десятиденний термін.

Порядок допуску до проведення документальних виїзних та фактичних перевірок

Відповідно до ст. 81 ПКУ, посадові особи органу ДПС мають право приступити до проведення документальної виїзної чи фактичної перевірки за наявності підстав для її проведення, визначених ПКУ, та за умови пред'явлення направлення на проведення такої перевірки. У направленні зазначається дата видачі, найменування органу ДПС, реквізити наказу про проведення відповідної перевірки, найменування та реквізити суб'єкта (об'єкта), перевірка якого проводиться (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи — платника податку, який перевіряється), мета, вид (планова чи позапланова), підстави, дата початку та тривалість перевірки, посада та прізвище посадової (службової) особи, яка проводитиме перевірку. Направлення на перевірку в такому разі є дійсним за наявності підпису керівника органу ДПС або його заступника, скріпленого печаткою органу ДПС.

Непред'явлення такого направлення на проведення перевірки або пред'явлення направлення, оформленого з порушенням вищевказаних вимог, є підставою для недопущення посадових (службових) осіб органу ДПС до проведення документальної виїзної або фактичної перевірки.

При пред'явленні направлення платнику податків та/або посадовим (службовим) особам платника податків (його представникам або особам, які фактично проводять розрахункові операції) такі особи розписуються в направленні із зазначенням свого прізвища, імені, по батькові, посади, дати й часу ознайомлення. У разі відмови розписатися в направленні на перевірку посадовими (службовими) особами органу ДПС складається акт, який засвідчує факт відмови. Акт про відмову від підпису в направленні на перевірку є підставою для початку проведення такої перевірки.

У разі відмови платника податків та/або посадових (службових) осіб платника податків (його представників або осіб, які фактично проводять розрахункові операції) у допуску посадових (службових) осіб органу ДПС до проведення перевірки складається акт, який засвідчує факт відмови.

Під час проведення перевірок посадові (службові) особи органів ДПС повинні діяти в межах повноважень, визначених ПКУ. Керівники і відповідні посадові особи юридичних осіб та фізичні особи — платники податків під час перевірки, що проводиться органа-

ми ДПС, зобов'язані виконувати вимоги органів ДПС щодо усунення виявлених порушень законів про оподаткування й підписати акт (довідку) про проведення перевірки та мають право надати заперечення на цей акт (довідку).

Порядок проведення документальних перевірок

Планові перевірки

Порядок проведення документальних планових перевірок визначено у ст. 77 ПКУ. Такі перевірки проводяться відповідно до плану-графіка перевірок. Їх періодичність залежить від ступеня ризику діяльності платників, який поділяється на високий, середній та незначний. Платники з незначним ступенем ризику включаються до плану-графіка не частіше, ніж раз на три календарних роки, із середнім — не частіше, ніж раз на два календарних роки, із високим — не частіше одного разу на календарний рік.

Орган ДПС має право проводити документальну планову перевірку платника податків за умови, що не пізніше, ніж за 10 календарних днів до дня проведення цієї перевірки такому платникові податків вручено під розписку або надіслано рекомендованим листом із повідомленням про вручення копію наказу про проведення документальної планової перевірки та письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки.

Згідно зі ст. 82 П ПКУ тривалість документальних планових перевірок не повинна перевищувати: для великих платників податків — 30 робочих днів; для суб'єктів малого підприємництва — 10 робочих днів; інших платників податків — 20 робочих днів. Продовження строків проведення таких перевірок можливе за рішенням керівника органу ДПС не більш як: на 15 робочих днів — для великих платників податків; на 5 робочих днів — для суб'єктів малого підприємництва; на 10 робочих днів — для інших платників податків.

Позапланові перевірки

Порядок проведення документальних позапланових перевірок викладено у ст. 78 ПКУ. Такі перевірки не передбачаються у плані роботи органу ДПС і проводяться за наявності хоча б од-

нієї з таких обставин:

- за результатами перевірок інших платників податків або отримання податкової інформації виявлено факти, що свідчать про можливі порушення платником податків податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи ДПС, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит органу ДПС протягом 10 робочих днів із дня отримання запиту;

- платником податків не подано в установленний законом строк податкову декларацію або розрахунки, якщо їх подання передбачене законом;

- платником податків подано уточнюючий розрахунок із відповідного податку за період, який уже перевірявся органом ДПС;

- виявлено недостовірність даних, що містяться в податкових деклараціях, поданих платником податків, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на письмовий запит органу ДПС протягом 10 робочих днів із дня отримання запиту;

- платником податків подано в установленому порядку органу ДПС заперечення до акта перевірки або скаргу на прийняте за її результатами податкове повідомлення-рішення, у яких вимагається повний або частковий перегляд результатів відповідної перевірки або скасування прийнятого за її результатами податкового повідомлення-рішення у разі, якщо платник податків у своїй скарзі (запереченнях) посилається на обставини, що не були досліджені під час перевірки, та об'єктивний їх розгляд неможливий без проведення перевірки. Така перевірка проводиться виключно з питань, що стали предметом оскарження;

- розпочато процедуру реорганізації юридичної особи (крім перетворення), припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця, порушено провадження у справі про визнання банкрутом платника податків або подано заяву про зняття з обліку платника податків;

- платником подано декларацію, у якій заявлено до відшкодування з бюджету ПДВ, за наявності підстав для перевірки, визначених у розд. V ПККУ, а саме за наявності достатніх підстав, які свідчать, що розрахунок суми бюджетного відшкодування було зроблене з порушенням норм податкового законодавства (перелік таких достатніх підстав установлюється КМУ), та/або з

від'ємним значенням із ПДВ, яке становить більше 100 тис. грн.;

- щодо платника податку подано скаргу про ненадання ним податкової накладної покупцю або про порушення правил заповнення податкової накладної у разі ненадання таким платником податків пояснень та документального підтвердження на письмовий запит органу ДПС протягом 10 робочих днів із дня його отримання;

- отримано постанову суду (ухвалу суду) про призначення перевірки або постанову органу дізнання, слідчого, прокурора, винесену ними відповідно до закону у кримінальних справах, що перебувають у їх провадженні;

- органом ДПС вищого рівня в порядку контролю за діями або бездіяльністю посадових осіб органу ДПС нижчого рівня здійснено перевірку документів обов'язкової звітності платника податків або матеріалів документальної перевірки, проведеної контролюючим органом нижчого рівня, і виявлено невідповідність висновків акта перевірки вимогам законодавства або неповне з'ясування під час перевірки питань, що повинні бути з'ясовані під час перевірки для винесення об'єктивного висновку щодо дотримання платником податків вимог законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи ДПС;

- у разі отримання інформації про ухилення податковим агентом від оподаткування виплаченої (нарахованої) найманим особам (у т. ч. без документального оформлення) заробітної плати, пасивних доходів, додаткових благ, інших виплат та відшкодувань, що підлягають оподаткуванню, у тому числі внаслідок неукладення платником податків трудових договорів з найманими особами згідно із законом, а також здійснення особою господарської діяльності без державної реєстрації. Така перевірка проводиться виключно з питань, що стали підставою для проведення такої перевірки.

Тривалість документальних позапланових перевірок (крім перевірки з приводу відшкодування ПДВ) не повинна перевищувати: 15 робочих днів — для великих платників податків, 5 робочих днів — для суб'єктів малого підприємництва, 10 робочих днів — для інших платників податків.

Великий платник податків — юридична особа, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні)

квартали перевищує п'ятсот мільйонів гривень або загальна сума сплачених до Державного бюджету України податків за платежами, що контролюються органами ДПС, за такий самий період перевищує дванадцять мільйонів гривень.

Суб'єкти малого підприємництва — юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 70 млн. гривень.

Середньооблікова чисельність працюючих визначається з урахуванням усіх працівників, у тому числі тих, що працюють за договорами та за сумісництвом, а також працівників представництв, філій, відділень та інших відокремлених підрозділів.

Продовження строків таких перевірок можливе за рішенням керівника органу ДПС не більш як: на 10 робочих днів — для великих платників податків; на 2 робочих дні — для суб'єктів малого підприємництва; на 5 робочих днів — для інших платників податків.

За наявності достатніх підстав, які свідчать, що розрахунок суми бюджетного відшкодування було зроблено з порушенням норм податкового законодавства, орган ДПС має право провести документальну позапланову виїзну перевірку платника для визначення достовірності нарахування такого бюджетного відшкодування протягом 30 календарних днів, що настають за граничним терміном проведення камеральної перевірки (п. 200.11 ПКУ).

Особливості проведення документальних невиїзних перевірок

Особливості проведення документальних невиїзних перевірок встановлено у ст. 79 ПКУ. Слід зазначити, що ПКУ вилучено і право органів ДПС на проведення документальних невиїзних перевірок протягом необмеженого терміну їх проведення та без визначення підстав для їх проведення.

Тепер невиїзні перевірки можуть бути лише **плановими або позаплановими** і проводитись за наявності обставин, визначених вищезазначеними положеннями ст. 77 та 78 ПКУ для цих видів

документальних перевірок.

Такі перевірки проводяться на підставі документів та даних, наданих платником податків або отриманих в інший спосіб, передбачений законом.

Документальна позапланова невиїзна перевірка проводиться посадовими особами органу ДПС виключно на підставі рішення керівника такого органу, оформленого наказом, та за умови надіслання платнику податків рекомендованим листом із повідомленням про вручення або вручення йому чи його уповноваженому представнику під розписку копії наказу про проведення документальної позапланової невиїзної перевірки та письмового повідомлення про дату початку та місце проведення такої перевірки.

Присутність платників податків під час проведення документальних невиїзних перевірок не обов'язкова.

Фактичні перевірки

Фактичні перевірки прийшли до нас разом із **Податковим кодексом** та є абсолютно новим інструментом податківця.

Як вже зазначалося, згідно із пп. 75.1.3. ст. 75 ПКУ, **фактична перевірка** — це перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника.

Таким чином, **податковий інспектор може завітати до будь-якого приміщення**, що використовується «потенційним» платником податку та визначити реальність зобов'язань такого платника.

Визначено і **предмет перевірки**. Вона здійснюється органом державної податкової служби щодо дотримання порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, патентів, свідоцтв, у тому числі свідоцтв про державну реєстрацію, виробництва та обігу підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами).

Відповідно до вищенаведеного, завітати можна лише для встановлення наявності свідоцтва про державну реєстрацію СПД та провести опитування присутніх у приміщенні осіб з пи-

тань наявності трудових відносин та належного їх оформлення.

Порядок проведення фактичної перевірки встановлено статтею 80 ПКУ. Перш за все треба знати, що **фактична перевірка здійснюється без попередження платника податків (особи).**

Підставою для проведення фактичної перевірки є рішення керівника органу податкової служби, оформленого наказом, копія якого вручається платнику податків або його уповноваженому представнику під розписку до початку проведення такої перевірки.

Рішення керівника податкового органу може бути прийняте за наявності хоча б однієї з таких обставин:

- у разі коли за результатами перевірок інших платників податків виявлено факти, які свідчать про можливі порушення платником податків законодавства щодо виробництва та обігу піддакцизних товарів, здійснення платником податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності патентів, ліцензій, свідоцтв про державну реєстрацію та інших документів, контроль за наявністю яких покладено на органи державної податкової служби, та виникає необхідність перевірки таких фактів;

- у разі отримання в установленому законодавством порядку інформації від державних органів або органів місцевого самоврядування, яка свідчить про можливі порушення платником податків законодавства, контроль за яким покладено на органи ДПС, зокрема, щодо здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності патентів, ліцензій, свідоцтв про державну реєстрацію та інших документів, контроль за наявністю яких покладено на органи державної податкової служби, виробництва та обігу піддакцизних товарів;

- письмового звернення покупця (споживача), оформленого відповідно до закону, про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій, касових операцій, патентування або ліцензування;

- неподання суб'єктом господарювання в установленій законом строк обов'язкової звітності про використання реєстраторів розрахункових операцій, розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій, подання їх із нульовими показниками;

- отримання в установленому законодав-

твом порядку інформації про порушення вимог законодавства в частині виробництва, обліку, зберігання та транспортування спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів та цільового використання спирту платниками податків;

- у разі виявлення за результатами попередньої перевірки порушення законодавства щодо розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, патентів, свідоцтв, у тому числі свідоцтв про державну реєстрацію, виробництва та обігу піддакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами). Фактична перевірка, що здійснюється за цієї обставини, може бути проведена для контролю щодо припинення порушення законодавства одноразово протягом 12 місяців з дати складання акта за результатами попередньої перевірки;

- у разі отримання в установленому законодавством порядку інформації про використання праці найманих осіб без належного оформлення трудових відносин та виплати роботодавцями доходів у вигляді заробітної плати без сплати податків до бюджету, а також здійснення фізичною особою підприємницької діяльності без державної реєстрації.

Треба мати на увазі, що перед початком фактичної перевірки з питань дотримання порядку здійснення розрахункових операцій та ведення касових операцій посадовими особами органів державної податкової служби на підставі підпункту 20.1.9 пункту 20.1 статті 20 ПКУ може бути проведена контрольна розрахункова операція.

Допуск посадових осіб органів податкової служби до **проведення фактичної перевірки** здійснюється згідно із статтею 81 ПКУ. Тобто за умов наявності наведених вище підстав (копія наказу) та пред'явлення **направлення на проведення такої перевірки**, в якому зазначаються дата видачі, найменування органу державної податкової служби, реквізити наказу про проведення відповідної перевірки (звіряємо з копією — автор), найменування та реквізити суб'єкта (об'єкта), перевірка якого проводиться (прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи — платника податку, який перевіряється), мета, вид (планова або позапланова), підстави, дата початку та тривалість перевірки, посада та прізвище посадової (службової) особи, яка проводитиме перевірку.

Направлення на перевірку у такому випадку є дійсним за наявності підпису керівника органу державної податкової служби (або його заступника), скріпленого печаткою органу ДПС.

Під час проведення фактичної перевірки в частині дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами), в тому числі тими, яким установлено випробування, перевіряється наявність належного оформлення трудових відносин, з'ясовуються питання щодо ведення обліку роботи, виконаної працівником, обліку витрат на оплату праці, відомості про оплату праці працівника. Для з'ясування факту належного оформлення трудових відносин з працівником, який здійснює трудову діяльність, можуть використовуватися документи, що посвідчують особу, або інші документи, які дають змогу її ідентифікувати (посадове посвідчення, посвідчення водія, санітарна книжка тощо).

Фактична перевірка проводиться двома і більше посадовими особами органу державної податкової служби у присутності посадових осіб суб'єкта господарювання або його представника та/або особи, що фактично здійснює розрахункові операції.

Під час проведення перевірки посадовими особами, які здійснюють таку перевірку, може проводитися хронометраж господарських операцій. За результатами хронометражу складається довідка, яка підписується посадовими особами органу державної податкової служби та посадовими особами суб'єкта господарювання або його представника та/або особами, що фактично здійснюють господарські операції.

Тривалість фактичних перевірок, згідно з п. 82.3. ПКУ, не повинна перевищувати 10 діб. Продовження строку такої перевірки здійснюється за рішенням керівника органу державної податкової служби не більш як на 5 діб.

Підставами для подовження строку перевірки є:

— заява суб'єкта господарювання (у разі необхідності подання ним документів, які стосуються питань перевірки);

— змінний режим роботи або підсумований облік робочого часу суб'єкта господарювання та/або його господарських об'єктів.

Результати фактичної перевірки оформлюються у формі акта або довідки, які підписуються посадовими особами органу державної податкової служби та платниками податків або їх законними представниками (у разі наявності). У разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо такі порушення відсутні, складається довідка. Оскільки фактична перевірка проводиться без попередження, до неї треба бути готовим в будь-який час.

Порядок надання документів до перевірки

Відповідно до п. 85.2 розд. II ПКУ, платник податків зобов'язаний надати посадовим (службовим) особам органів ДПС у повному обсязі всі документи, що належать до предмета перевірки або пов'язані з ним. Такий обов'язок виникає у платника податків після початку перевірки.

Забороняється вилучення оригіналів первинних бухгалтерських документів, за винятком випадків, передбачених кримінально-процесуальним законодавством. Працівники органів ДПС мають право в ході проведення перевірки отримати належним чином завірені копії документів, що свідчать про приховування (зниження) об'єктів оподаткування.

У разі втрати, пошкодження або дострокового знищення документів платник податків зобов'язаний у п'ятиденний строк із дня такої події письмово повідомити орган ДПС за місцем обліку та митний орган, яким було здійснено митне оформлення відповідної митної декларації. Платник податків зобов'язаний відновити втрачені документи протягом 90 календарних днів із дня, що настає за днем надходження такого повідомлення.

У разі неможливості проведення перевірки платника податків через втрату (пошкодження) документів терміни проведення таких перевірок переносяться до дати відновлення та надання документів до перевірки в межах вищезазначеного строку (п. 44.5 ПКУ).

У разі якщо посадова особа контролюючого органу, яка здійснює перевірку, відмовляється з будь-яких причин від урахування документів, наданих платником податків під час проведення перевірки, платник податків має право до закін-

чення перевірки надіслати листом із повідомленням про вручення та з описом вкладеного або надати безпосередньо до контролюючого органу, який призначив проведення перевірки, копії таких документів (засвідчені печаткою платника податків (за наявності печатки) та підписом платника податків — фізичної особи або посадової особи платника податків — юридичної особи). Протягом трьох робочих днів із дня отримання акта перевірки платник податків має право подати до контролюючого органу, що призначив перевірку, документи, визначені в акті перевірки як відсутні (п. 44.7 ПКУ).

Оформлення результатів перевірок

Згідно зі ст. 86 ПКУ, результати перевірок (крім камеральних) оформлюються у формі акта або довідки, які підписуються посадовими особами органу ДПС та платниками податків або їх законними представниками (за наявності). У разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо порушень не встановлено, складається довідка. Якщо платник податків не згоден із висновками акта перевірки, то він зобов'язаний підписати цей акт із зауваженнями, які він має право надати разом із підписаним примірником акта або окремо у строки, передбачені ПКУ.

Акт (довідка) документальної виїзної та не-виїзної перевірок складається у двох примірниках, підписується посадовими особами органу ДПС, які проводили перевірку, та реєструється в органі ДПС протягом 5 робочих днів після закінчення встановленого для проведення перевірки строку.

У разі відмови платника податків або його законних представників від отримання примірника акта (довідки) перевірки чи неможливості його вручення платнику податків або його законним представникам чи особі, яка здійснювала розрахункові операції, з будь-яких причин, такий акт або довідка надсилається платнику податків листом із повідомленням про вручення.

Якщо платник податків не згоден із висновками перевірки чи фактами та даними, викладеними в акті (довідці) перевірки, то він має право подати свої заперечення протягом 5 робочих днів із дня отримання акта (довідки). Такі заперечення розглядаються органом ДПС протягом 5 робочих днів, що настають за днем їх отримання, і платнику податків надсилається відповідь. Платник податків (його уповноважена особа та/або представник) має право брати участь у розгляді заперечень, про що він зазначає в запереченнях.

У разі якщо платник податків виявив бажання взяти участь у розгляді його заперечень до акта перевірки, орган ДПС зобов'язаний повідомити такого платника про місце і час проведення розгляду. Повідомлення надсилається платнику податків не пізніше наступного робочого дня із дня отримання від нього заперечень, але не пізніше ніж за два робочих дні до дня їх розгляду. Участь керівника відповідного органу ДПС (або уповноваженого ним представника) у розгляді заперечень платника податків до акта перевірки є обов'язковою. Такі заперечення є невід'ємною частиною акта (довідки) перевірки.

*Підготував Олег НОВОДВОРСЬКИЙ,
юрист НАКСУ*

